

Nezavisna komisija za praćenje uslova boravka u zavodima,
postupanje i poštivanje ljudskih prava lica nad kojima se izvršavaju krivične sankcije
i druge mjere koje je izrekao u krivičnom postupku Sud Bosne i Hercegovine,
strani sudovi za djela predviđena Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine
ili međunarodnim ugovorom čiji je potpisnik Bosna i Hercegovina
ili drugi sud u skladu sa zakonom Bosne i Hercegovine

Broj: 05/6-50-13-31-45-4/15
Sarajevo, 26.02.2014. godine

IZVJEŠTAJ

**o radu Nezavisne komisije za praćenje uslova boravka u zavodima,
postupanje i poštivanje ljudskih prava lica nad kojima se izvršavaju
krivične sankcije i druge mjere koje je izrekao u krivičnom postupku Sud
Bosne i Hercegovine, strani sudovi za djela predviđena Krivičnim zakonom
Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom čija je potpisnica Bosna i
Hercegovina, ili drugi sud u skladu sa zakonom Bosne i Hercegovine
za 2014. godinu**

Februar 2015.godina

S A D R Ź A J

POGLAVLJE I. UVODNE NAPOMENE	3
POGLAVLJE II. NADLEŽNOSTI NEZAVISNE KOMISIJE	5
POGLAVLJE III. IZVRŠENJE ZADATAKA IZ NADLEŽNOSTI NEZAVISNE KOMISIJE U 2014. GODINI	6
Odjeljak A. Realizacija zadataka kroz održavanje sjednica Nezavisne komisije	6
1. Usvajanje Izvještaja o radu Nezavisne komisije za 2013. godinu.....	6
2. Projekcija budžeta Nezavisne komisije za 2014. godinu	7
Odjeljak B. Posjete Nezavisne komisije kazнено-popravnim zavodima	7
1. Nenajavljena ad hoc posjeta Pritvorskoj jedinici Suda BiH.....	8
2. Detaljna posjeta KPZ-u Sarajevo, odjeljenje Ustikolina.....	11
3. Kontrolna posjeta KPZ-u Foča	17
4. Kontrolna posjeta KPZ-u Bihać.....	23
5. Kontrolna posjeta KPZ-u Tuzla.....	31
6. Nenajavljena ad hoc posjeta KPZ-u Tuzla.....	44
7. Kontrolna posjeta KPZ-u Zenica	49
Odjeljak C. Javnost rada	64
Odjeljak D. Administrativno-tehnička podrška u radu	65
POGLAVLJE IV. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA I PREPORUKE	65
a) Zaključna razmatranja.....	65
b) Preporuke.....	67

Na osnovu člana 48. stav (9) Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, br. 12/10 i 100/13) i člana 2. stav (6) Poslovnika o radu Nezavisne komisije za praćenje uslova boravka u zavodima, postupanje i poštivanje ljudskih prava lica nad kojima se izvršavaju krivične sankcije i druge mjere koje je izrekao u krivičnom postupku Sud Bosne i Hercegovine, strani sudovi za djela predviđena Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom čija je potpisnica Bosna i Hercegovina, ili drugi sud u skladu sa zakonom Bosne i Hercegovine, Nezavisna komisija za praćenje uslova boravka u zavodima, postupanje i poštivanje ljudskih prava lica nad kojima se izvršavaju krivične sankcije i druge mjere koje je izrekao u krivičnom postupku Sud Bosne i Hercegovine, strani sudovi za djela predviđena Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom čija je potpisnica Bosna i Hercegovina, ili drugi sud u skladu sa zakonom Bosne i Hercegovine, na 45. sjednici, održanoj 26.2.2015., usvojila je i Parlamentarnoj skupštini BiH podnosi sljedeći

I Z V J E Š T A J

o radu Nezavisne komisije za praćenje uslova boravka u zavodima, postupanje i poštivanje ljudskih prava lica nad kojima se izvršavaju krivične sankcije i druge mjere koje je izrekao u krivičnom postupku Sud Bosne i Hercegovine, strani sudovi za djela predviđena Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom čija je potpisnica Bosna i Hercegovina, ili drugi sud u skladu sa zakonom Bosne i Hercegovine za 2014. godinu

POGLAVLJE I. UVODNE NAPOMENE

U skladu s članom 48. stav 9. Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera – prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, br. 12/10 i 100/13), Parlamentarna skupština BiH na 76. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 21. 4. 2010., i na 47. sjednici Doma naroda, održanoj 24. 6. 2010., donijela je Odluku o imenovanju članova Nezavisne komisije za praćenje uslova boravka u zavodima, postupanje i poštivanje ljudskih prava lica nad kojima se izvršavaju krivične sankcije i druge mjere koje je izrekao u krivičnom postupku Sud Bosne i Hercegovine, strani sudovi za djela predviđena Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom čiji je potpisnik Bosna i

Hercegovina ili drugi sud u skladu sa zakonom Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 54/10), na mandat od pet godina i to su:

1. Mile Lasić,
2. Semiha Borovac,
3. Predrag Crnogorac,
4. Damir Čačković i
5. Milana Škipina.

Konstituirajuća sjednica Nezavisne komisije za praćenje uslova boravka u zavodima, postupanje i poštivanje ljudskih prava lica nad kojima se izvršavaju krivične sankcije i druge mjere koje je izrekao u krivičnom postupku Sud Bosne i Hercegovine, strani sudovi za djela predviđena Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom čiji je potpisnik Bosna i Hercegovina ili drugi sud u skladu sa zakonom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Nezavisna komisija) održana je 14.9.2010., kada su za predsjednika i prvog i drugog zamjenika predsjednika izabrani:

1. Mile Lasić, predsjednik,
2. Semiha Borovac, prva zamjenica predsjednika, i
3. Predrag Crnogorac, drugi zamjenik predsjednika.

Nezavisna komisija je u svom radu nezavisna u okviru važećih domaćih propisa i međunarodnopravnih instrumenata. Svi nadležni organi, institucije i ustanove u Bosni i Hercegovini, pravna i fizička lica dužni su Nezavisnoj komisiji dati sve podatke i informacije, osigurati i dati sve materijale značajne za njen rad, te pružiti svu neophodnu pomoć potrebnu za nesmetano i zakonito postupanje Nezavisne komisije iz njenog djelokruga. Nezavisna komisija djeluje isključivo na profesionalnim osnovama, ne zastupajući, ne štiteći niti podrivajući interese bilo koje političke stranke, registrirane organizacije ili udruženja, ili bilo kojeg konstitutivnog naroda ili pojedinca u Bosni i Hercegovini. Članovi Nezavisne komisije rade na sjednicama i operativno na terenu u kazneno-popravnim i drugim ustanovama na teritoriji BiH, u kojima su zatvorena ili pritvorena lica.

O pitanjima iz svoje nadležnosti Nezavisna komisija donosi godišnji plan rada, finansijski plan rada, godišnji izvještaj o radu, izvještaj o realizaciji finansijskog plana,

izvještaj o stanju i činjenicama koje su utvrđene nakon posjete i kontrole u zavodima (ustanovama), odluke, zaključke i druge akte u skladu sa zakonom i svojim poslovníkom.

POGLAVLJE II . NADLEŽNOST NEZAVISNE KOMISIJE

Osnovna nadležnost Nezavisne komisije je praćenje uslova boravka u zavodima, postupanje i ostvarivanje ljudskih prava lica koja izdržavaju krivične sankcije i druge mjere koje je izrekao u krivičnom postupku Sud BiH, strani sudovi za djela predviđena Krivičnim zakonom BiH ili međunarodnim ugovorom čija je potpisnica BiH ili drugi sud u skladu sa zakonom BiH, članom 48. stav 1. Zakona BiH o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, br. 12/10 i 100/13), te članom 10. Poslovnika o radu Nezavisne komisije („Službeni glasnik BiH“, broj 23/11).

Nezavisna komisija može pratiti rad zavoda samostalno ili u saradnji s inspektorskim i drugim nadzornim tijelima. Također, može saradivati s međunarodnim i drugim ustanovama ovlaštenim za praćenje i ostvarivanje ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu sa zakonima i odgovarajućim međunarodnim dokumentima.

Nezavisna komisija daje preporuke nadležnim organima BiH s ciljem poboljšanja standarda smještaja, poboljšanja postupanja i poštivanja ljudskih prava lica nad kojima se izvršavaju krivične sankcije ili druge mjere, daje prijedloge i primjedbe koje se odnose na postojeće zakone ili druge propise zasnovane na zakonu iz oblasti izvršenja krivičnih sankcija, obavlja povjerljive razgovore s pritvorenicima ili zatvorenicima uz pristup svim zavodima, dostavlja izvještaje upravniku zavoda i nadležnim ministarstvima pravde, prikuplja, obrađuje i potražuje podatke iz svoje nadležnosti kao i druge radnje iz oblasti nezavisnog praćenja u skladu sa zakonom BiH, član 48. stav (7) Zakona BiH o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, br. 12/10 i 100/13).

S ciljem preduzimanja odgovarajućih radnji ili mjera, u skladu s članom 48. stav (11) Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera („Službeni glasnik BiH“, br. 12/10 i 100/13), podnosi godišnji izvještaj o radu Parlamentarnoj skupštini BiH i Ministarstvu pravde BiH.

POGLAVLJE III. IZVRŠENJE ZADATAKA IZ NADLEŽNOSTI NEZAVISNE KOMISIJE U 2014. GODINI

U ovom izvještajnom periodu Nezavisna komisija realizirala je planirane aktivnosti održavanjem sjednica i najavljenim kontrolnim i nenajavljenim ad hoc posjetama kazneno-popravnim zavodima u BiH.

Odjeljak A. Realizacija zadataka kroz održavanje sjednica Nezavisne komisije

Od 1.1.2014. do 31.12.2014. Nezavisna komisija održala je sedam sjednica, i to:

37. sjednica	održana 29.1.2014.
38. sjednica	održana 4.3.2014.
39. sjednica	održana 10.4.2014.
40. sjednica	održana 6.6.2014.
41. sjednica	održana 21.7.2014.
42. sjednica	održana 10.9.2014.
43. sjednica	održana 7.10.2014.

Na ovim sjednicama Nezavisna komisija razmatrala je i usvojila ukupno 34 tačke dnevnog reda, a u okviru tekućih pitanja razmatrano je 15 podtačaka. Obradeno je i pripremljeno 58 akata i predmeta koji su otpremljeni na određene adrese (uprave KPZ-a, Ministarstvo pravde BiH, Sud BiH, Federalno ministarstvo pravde, određeni zatvorenici i pritvorenici u KPZ-ima i sl.).

Jednoglasno su usvojeni zapisnici sa sjednica, te zapisnici i izvještaji o obavljenim posjetama kazneno-popravnim zavodima koji su prikazani u Odjeljku B. Posjete Nezavisne komisije kazneno-popravnim zavodima u BiH.

1. Usvajanje Izvještaja o radu Nezavisne komisije za 2013. godinu

Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH je na 67. sjednici, održanoj 28.5.2014., a Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH na 38. sjednici održanoj 6.6.2014., usvojio je

Godišnji izvještaj o radu Nezavisne komisije za period od 1.1.2013. do 31.12.2013. sa sljedećim preporukama:

1. Potrebno je da nadležne institucije ubrzaju aktivnosti potrebne za izgradnju državnog zatvora, čime će se zatvorenici i pritvorenici iz nadležnosti Nezavisne komisije staviti u jednak položaj uz poboljšanje uslova njihovog smještaja i poštivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda.
2. Nadležni organi Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH treba da usklade svoje zakone iz ove oblasti sa ZIKS-om BiH, kao i druge propise (npr. pravilnike o kućnom redu i dr.), a sve s ciljem jednakog postupanja sa zatvorenicima i pritvorenicima na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine.
3. Daje se podrška Nezavisnoj komisiji u njenom radu, posebno na kontinuiranom praćenju i izvještavanju o realizaciji preporuka Nezavisne komisije.

2. Projekcija budžeta Nezavisne komisije za 2015. godinu

Nezavisna komisija je na 42. sjednici usvojila Finansijski plan i program za 2015. godinu. Naglašeno je da je postupljeno u skladu s Instrukcijom za izradu projekcije budžeta za 2015. godinu kojom je sugerirano svim korisnicima da ulazni parametri budu u okviru usvojenog budžeta za 2014. godinu.

U skladu s članom 11. stav d) Poslovnika Nezavisne komisije ("Službeni glasnik BiH", broj 23/11"), Zajedničkoj komisiji za administrativne poslove dostavljen je Finansijski plan i program Nezavisne komisije za 2015. godinu koji je primljen k znanju na 21. sjednici, održanoj 13.11.2014.

Odjeljak B. Posjete Nezavisne komisije kazneno-popravnim zavodima u BiH

U 2014. godini (od 1.1. do 31.12.) Nezavisna komisija izvršila je nadzor nad sedam kazneno-popravnih zavoda - četiri najavljene kontrolne posjete, dvije nenajavljene ad hoc posjete i jedna najavljena detaljna posjeta, i to:

1. Nenajavljena ad hoc posjeta Pritvorskoj jedinici Suda BiH	4.3.2014. godine
2. Detaljna posjeta KPZ-u Sarajevo, odjeljenje Ustikolina	23.6.2014. godine
3. Kontrolna posjeta KPZ-u Foča	24.6.2014. godine

4. Kontrolna posjeta KPZ-u Bihać	30.7.2014. godine
5. Kontrolna posjeta KPZ-u Tuzla	28.11.2014. godine
6. Nenajavljena ad hoc posjeta KPZ- Tuzla	3.12.2014. godine
7. Kontrolna Posjeta KPZ-u Zenica	8. i 9.12.2014. godine

O ovim posjetama sačinjeni su izvještaji koji su **jednoglasno** usvojeni na sjednicama Nezavisne komisije. Nezavisna komisija je za svaku posjetu usvojila poseban izvještaj o stanju i činjenicama koje su utvrđene, a čiji su sastavni dio i primjedbe upućene zavodskom osoblju, odnosno zavodu. U skladu s Poslovníkom o radu, primjerci izvještaja dostavljeni su zavodima, s preporukama i rokovima za otklanjanje uočenih nedostataka i nepravilnosti, i Ministarstvu pravde BiH koje Nezavisnoj komisiji pruža stručnu pomoć u radu, kao i entitetskim ministarstvima.

1. Ad hoc posjeta Pritvorskoj jedinici Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija BiH

Članovi Nezavisne komisije izvršili su nenajavljen ad hoc posjetu Pritvorskoj jedinici Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija BiH dana 4.3.2014.

Povod za navedenu posjetu bile su dvije pisane predstavke pritvorenika Z. K. i S. K.

I.

Pritvorenik Z. K. je u svojoj predstavi naveo da ga je dana 11.1.2014. fizički napao pritvorenik Z. T. koji mu je tom prilikom nanio tjelesne povrede.

Provjeravajući navode iz predstavke, članovi Nezavisne komisije su tokom posjete obavili razgovor sa v.d. upravnika Pritvorske jedinice Draganom Granzovom, ostvarili uvid u dokumentaciju koju je sačinilo osoblje Pritvorske jedinice povodom navedenog događaja, ostvarili uvid u videosnimak nadzorne kamere te obavili razgovor s pritvorenikom Z. K. Tom prilikom utvrđeno je sljedeće:

Dana 11.1.2014., oko 16.45 sati, za vrijeme šetnje pritvorenik Z. T. zatražio je od ovlaštenog zavodskog policajca Mladena Matijevića da uđe u boks br. 5 u kojem su šetali pritvorenici V. V., Ž. J. i Z. K. Nakon što mu je zavodski policajac Mladen Matijević to i dopustio, Z. T.

ušao je u boks i prišao Z. K. te, ničim izazvan, desnom rukom mu uputio udarac u predjelu glave a nakon toga ga pogodio šoljom za kafu koju je držao u lijevoj ruci. Zavodski policajac Mladen Matijević je odmah reagirao i razdvojio pritvorenike.

O navedenom događaju sačinjena je službena zabilješka a uvidom u videosnimak nadzorne kamere vidljivo je da se navedeni događaj odigrao na način kako je to i opisano u sačinjenoj zabilješci.

Povodom navedenog događaja Uprava Pritvorske jedinice reagirala je tako što je pokrenula disciplinski postupak protiv pritvorenika Z. T. te mu izrekla disciplinsku mjeru zabrane raspolaganja novčanim sredstvima u trajanju od jednog mjeseca te je donijela i naredbu o rasporedu dnevnih aktivnosti pritvorenika tako da su pritvorenici podijeljeni u grupe tokom šetnje i zajedničkih aktivnosti.

Pritvorenik Z. K. je u razgovoru rekao da ga je pritvorenik Z. T. bez ikakvog razloga fizički napao te da nije imao ranijih sukoba s njim. Također je naveo da je bilo uobičajeno da pritvorenici tokom šetnje mogu prelaziti iz jednog boksa u drugi pa je i on prelazio tako što bi mu dežurni zavodski policajac, na njegov zahtjev, otključao boks za šetnju. Z. K. izjavio je da je ovakvim postupanjem Z. T. ugrožena njegova sigurnost, s obzirom na to što ga prijatelji Z. T., nakon ovog događaja, svakodnevno provociraju, pa iz tog razloga izbjegava i šetnje.

Na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja može se konstatirati sljedeće:

Uprava Pritvorske jedinice nije propisala odgovarajuće procedure kojima će se obezbijediti sigurnost pritvorenika u skladu s članom 52.2. Evropskih zatvorskih pravila uslijed čega su pritvorenici mogli, bez ikakvih sigurnosnih procjena, prelaziti iz boksova za šetnju u koje su raspoređeni u druge. Ovakva situacija je i omogućila da pritvorenik Z. T. fizički nasrne na pritvorenika Z. K. a teže posljedice su spriječene samo zbog brze reakcije zavodskog osoblja.

II.

Pritvorenik S. K. je u svojoj predstavi naveo da mu se u Pritvorskoj jedinici krše ljudska prava, ali nije obrazložio koja i na koji način te zatražio posjetu i razgovor s Nezavisnom komisijom.

S obzirom na neodređenost predstave, članovi Nezavisne komisije obavili su razgovor s pritvorenikom S. K. koji je tom prilikom izjavio da ima psihičkih problema i da je tražio da

ga pregleda psihijatar, ali da to nikada nije učinjeno. Također je naveo da prima terapiju koju mu je propisao psihijatar prije određivanja pritvora te da bi, zbog svog psihičkog stanja, želio da ima produženu šetnju. Osim toga, imao je pritužbi na zavodskog policajca Nemanju Bjelicu koji ga, navodno, pokušava isprovocirati, zatim da mu nije dozvoljavao da presluša snimak transkripata razgovora kako bi se pripremio za suđenje te da mu onemogućava da primi terapiju u večernjim satima. Zbog ovoga se obraćao i upravniku, navodeći da mu nije jasno ni ko trenutno čini Upravu Pritvorske jedinice.

Povodom ovih navoda Nezavisna komisija će u narednom periodu, na osnovu člana 80a. Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera ("Službeni glasnik BiH", br. 12/10 i 100/13), tražiti pismeno izjašnjenje od Uprave Pritvorske jedinice te će nakon toga donijeti odgovarajuće zaključke s obzirom da na dan posjete u Pritvorskoj jedinici nije zatečen ljekar zbog čega se nije mogao obaviti razgovor i uvid u medicinsku dokumentaciju.

S ciljem rješavanja nastale situacije, Nezavisna komisija donosi sljedeće

P R E P O R U K E

1. Potrebno je da Uprava Pritvorske jedinice propiše odgovarajuće procedure kojima će se obezbijediti sigurnost pritvorenika u skladu s članom 52.2. Evropskih zatvorskih pravila prema kojem se moraju uvesti procedure kojima će se obezbijediti sigurnost zatvorenika, zatvorskog osoblja i svih posjetilaca kako bi se na minimum svela opasnost od nasilja i drugih ekscenčnih situacija koje mogu ugroziti ličnu sigurnost. Ovo naročito stoga jer je, kako je to naglasio i Evropski komitet za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT), dužnost zaštite, koju zatvorske vlasti duguju zatvorenima koji su u njihovoj nadležnosti, podrazumijeva odgovornost da ih zaštite od drugih zatvorenika koji bi željeli da im naude. Ista stanovišta dijeli i Evropski sud za ljudska prava koji također naglašava da su lica koja se nalaze u pritvoru pod kontrolom države (presuda u predmetu Selman protiv Turske iz 2000. godine) pa je dužnost države da osigura da nijedno lice koje se nalazi u pritvoru ne bude zlostavljano uključujući i pozitivnu obavezu zaštite tih lica od bilo kakvog zlostavljanja od drugih zatvorenika (presuda u predmetu Pantea protiv Rusije iz

2003.godine) te preduzimanja konkretnih preventivnih mjera a ciljem te zaštite (presuda u predmetu Tonribulir protiv Turske iz 2000. godine).

2. Potrebno je da Ministarstvo pravde BiH što hitnije imenuje upravnika koji će u potpunosti obavljati svoju dužnost, tj. biti prisutan u Pritvorskoj jedinici i uvesti potrebnu disciplinu. Navedeno je u skladu i sa stavovima Institucije ombdusmena za ljudska prava BiH koji su u svom specijalnom izvještaju o stanju ljudskih prava u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija u Bosni i Hercegovini iz 2012. godine naglasili da je stanje u određenim kazneno-popravnim zavodima u direktnoj vezi sa statusom menadžmenta. Tako u zavodima čiji su direktori na početku svog mandata postoje jasne vizije i planovi djelovanja, dok je mandat direktora sa statusom vršilaca dužnosti, bez obzira na to koliko oni bili sposobni, ograničavajući, jer su im posao a samim tim i egzistencija nesigurni, što je prepreka u izvršavanju njihovih radnih obaveza.

2. Detaljna posjeta KPZ-u Sarajevo, odjeljenje Ustikolina 23.6.2014. godine

Najavljena detaljna posjeta Kazneno-popravnog zavodu Ustikolina obavljena je 23.6.2014. godine. Tokom posjete obavljen je razgovor s direktorom Omerom Taraminom, šefom Odsjeka Službe za osiguranje Sifetom Hodom, vaspitačem Nedimom Čolom, medicinskim tehničarom Nijazom Đonlagićem i šeficom kuhinje Sabirom Mašić. Izvršen je uvid u dokumentaciju (lični listovi zatvorenika, dosjei postupanja, ljekarski kartoni, kontrolna knjiga hrane, jelovnici).

Izvršenom posjetom utvrđeno je sljedeće:

1. Odjeljenje u Ustikolini Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo je poluotvorenog tipa kapaciteta 90 zatvorenika i pet pritvorenika. U vremenu posjete u Odjeljenju je bilo 65 zatvorenika od kojih je pet zatvorenika koje je osudio Sud BiH te nijedan pritvorenik.
2. Pregledom ličnih listova i dosjea zatvorenika utvrđeno je da se oni ne vode ažurno, odnosno evidencioni obrasci su većinom prazni. Također je utvrđeno da se u dosjeima nalaze izjave zatvorenika da su upoznati sa Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija FBiH, Pravilnikom o kućnom redu KPZ-a Sarajevo i Pravilnikom o upotrebi vatrenog

oružja i drugih sredstava prinude, ali ne postoje izjave da su upoznati s državnim zakonom i pravilnikom.

3. Zatvorenici su smješteni u jednom objektu i raspoređeni u dva vaspitna kolektiva. Vaspitni kolektivi smješteni su na spratu objekta u dva odvojena dijela hodnika i sastoje se od ukupno 18 soba, i to: jedan kolektiv sastoji se od sedam, a drugi od 11 soba kapaciteta 4-6 osoba. Sve sobe su čiste i uredne s dovoljno prostora i dnevnog svjetla. Svaki zatvorenik ima svoj krevet i ormarić, a u svakoj sobi nalazi se i TV prijemnik s više programa, sto i stolice te prekidačem za alarm. U hodniku kolektiva nalaze se ormarići za obuću te zajednički WC i kupatilo sa četiri umivaonika i četiri pisaora te tri odvojene WC kabine i tri odvojene tuš-kabine od kojih jedna nije u funkciji. Na spratu kao i u prizemlju nalaze se telefonske govornice koje zatvorenici mogu koristiti.

U prizemlju objekta nalazi se još jedno zajedničko kupatilo i WC koje, prema izjavi zavodskog osoblja, koriste radnoangažirani zatvorenici. U njemu se nalaze dvije odvojene tuš-kabine od kojih je jedna samo sa slavinom bez tuš-baterije i koja je prilično neuredna, zatim tri odvojene WC kabine od kojih je jedna zaključana te tri ogledala i jedan umivaonik tako da dva umivaonika nedostaju.

U prizemlju se nalaze i tri prostorije za vjerske potrebe te slabo opremljena ambulanta i stacionar u kojem se nalaze dva kreveta, TV prijemnik, sto i stolice te odvojeni WC i kupatilo. Pored stacionara nalazi se i jedna samica s krevetom, stolom i stolicom, radijatorom i većim prozorom na kojem nedostaje jedno staklo. U okviru samice se nalazi i WC (čučavac) koji nije izdvojen od ostatka sobe, te umivaonik.

U susjednom objektu nalaze se prostorije za dnevni boravak i sportske aktivnosti. U sali za posjete i dnevni boravak ima više stolova i stolica te TV prijemnik. Pored ulaza u salu nalazi se ormarić za žalbe zatvorenika te biblioteka. U objektu se nalazi i izdvojena soba za slobodne posjete s dva spojena kreveta i izdvojenim WC-om i kupatilom, te soba za stoni tenis i teretana koju zatvorenici koriste po unaprijed utvrđenim terminima koje je usvojio savjet osuđenika. U potkrovlju objekta nalazi se stolarska radionica u kojoj rade tri zatvorenika.

Odjeljenje raspolaže sa oko 19 dunuma površine te se na njoj, pored ovih objekata, nalazi više drvenih klupa, sportski tereni, te pet plastenika. Odjeljenje nema kantine, ali zatvorenici imaju mogućnost da naručuju robu dva puta sedmično.

Prostorije Odjeljenja pokrivena su sa 29 nadzornih videokamera. Zavodsko osoblje, prema vlastitoj izjavi, može pregledati snimak, ali se on ne može izbrisati bez saglasnosti firme "Midle Point" koja je i instalirala navedeni sistem.

4. Zatvorenici ličnu higijenu održavaju u zajedničkim sanitarnim čvorovima i kupatilima koji se nalaze u sklopu vaspitnog kolektiva. U kupatilima se nalaze četiri umivaonika, četiri pisoara, tri odvojene WC kabine i tri odvojene tuš-kabine ali, prema izjavama zatvorenika, zbog slabog pritiska vode svi koriste samo jedan tuš. Pored toga, u prizemlju se nalazi još jedan sanitarni čvor i kupatilo u kojem nedostaju dva umivaonika tako da se nalazi samo jedan te dvije tuš-kabine od kojih u jednom nedostaje tuš-baterija i ona nije zadovoljavajuće čistoće. Zatvorenici imaju mogućnost korištenja kupatila svakodnevno i na raspolaganju im je dovoljno tople vode.

Neposrednim uvidom u prostorije za higijenu zatvorenika zapaženo je da su tuš- kabine i lavaboi higijenski zapušteni.

Zatvorenici u vešeraju peru posteljinu dva puta mjesečno, a veš jednom sedmično.

Prema izjavi medicinskog tehničara, on svakodnevno obilazi sobe i kontrolira higijenu, ali o tome ne vodi evidenciju. Također, Zavod za javno zdravstvo BPK Goražde redovno provodi kontrolu čistoće vode za piće, te je posljednja kontrola izvršena 23.5.2014., neposredno nakon poplava koje su pogodile i goraždansku regiju.

5. Hrana za zatvorenike priprema se u kuhinji koja je sastavni dio Odjeljenja. Kuhinja je čista i uredna, a hrana se priprema na osnovu sedmičnih jelovnika koje potpisuje direktor, kuhar, medicinski radnik i predstavnici osuđeničkog kolektiva. Uvidom u sedmični jelovnik od 23.6. do 29.6.2014. utvrđeno je da se četiri dana sedmično služi salata, jedan dan voće a jedan dan desert, ali da hrana servirana u utorak, 24.6.2014., ne osigurava zatvorenicima kaloričnu vrijednost od najmanje 12.500 džula. Zatvorenicima koji su izloženi teškim fizičkim naporima i koji rade pod otežanim uslovima osigurana je pojačana ishrana u obliku marende kao i zatvorenicima koji su radnoangažirani u subotu. Prema izjavi kuhara i direktora, za sve vjerske praznike priprema se pojačana ishrana za sve zatvorenike svih vjeroispovijesti, dok se posebno priprema hrana za vrijeme posta, te dijetalna ishrana za zatvorenike kojima je ta ishrana propisana.

Od svakog obroka ostavljaju se uzorci hrane koji se čuvaju u frižideru 48 sati. Knjiga ishrane uredno se vodi i potpisuju je dežurni zavodski službenik i kuhar. Prema izjavi medicinskog tehničara, on svakodnevno obilazi kuhinju i vrši kontrolu namirnica, ali o tome ne vodi evidenciju.

Nezavisna komisija obišla je trpezariju neposredno nakon ručka i zapazila da je prostor gdje se izdaje hrana nehigijenski (prljava peć na kojoj se vjerovatno kuha kafa), te je nekoliko stolova ostalo nepospremljeno, odnosno puno ostataka hljeba. Generalni utisak je da se u prostoriji trpezarije higijena ne održava na potrebnom nivou.

6. Zatvorenici redovno i svakodnevno borave na otvorenom i za to im je na raspolaganju krug za šetnju, sportski tereni za fudbal i košarku, teretana, stoni tenis. Zatvorenici koji su radno angažirani su na poslu od 8 do 16 sati, a ostali zatvorenici u tom periodu borave izvan soba u prostorijama. Od 16 do 18 sati također su im na raspolaganju slobodne aktivnosti kao i nakon večere od 19.30 do 21.45 sati.
Zatvorenici imaju mogućnost korištenja i biblioteke, rezbarske sekcije kao i raznih sportskih aktivnosti.
7. U Zavodu postoji služba za zdravstvenu zaštitu u kojoj je stalno zaposlen samo jedan medicinski tehničar koji radi samo prvu smjenu tako da terapiju zatvorenicima u večernjim satima daje zavodsko osoblje. S obzirom da je riječ o Odjeljenju, prema izjavi direktora, nije ni sistematizirano radno mjesto ljekara tako da ljekar dolazi dva puta sedmično, a po potrebi i češće. Služba za zdravstvenu zaštitu sastoji se od ambulante koja je slabo opremljena te stacionara s dva kreveta. Od neophodnih priručnih sredstava ambulanta ima samo stara nosila, jedan par štaka i tlakomjer. Prema izjavi vaspitača i direktora Odjeljenja, na brojnom stanju uvijek imaju ovisnike o opojnim drogama. Sistem njihovog medicinskog zbrinjavanja kao i ostalih zatvorenika u stanju medicinske potrebe dobro je razvijen na način da neuropsihijatar dva puta sedmično dolazi u Odjeljenje kao i po potrebi, dok hitne slučajeve zbrinjavaju u bolnici Goražde i Koševo-Sarajevo. Metadon se daje ovisnicima u tečnom obliku uz prisustvo medicinskog tehničara.

Za svakog zatvorenika vode se posebni zdravstveni kartoni. Uvidom u zdravstvene kartone moglo se primijetiti da u nekim od njih nije navedeno da li je i kada napravljen detaljan ljekarski pregled, jer se u njima uglavnom evidentiraju samo kraće napomene, dok je u pojedinim kartonima evidentirano da je pregled izvršio medicinski tehničar.

8. Zbog nedostatka drugog medicinskog tehničara, u večernjim satima terapiju zatvorenicima dijele stražari.
9. Zatvorenici imaju mogućnost primanja posjeta nedjeljom koje traju jedan sat, te se mogu produžiti i na 1,5 do 2 sata. Posjete se primaju u posebnoj sali za posjete u kojima je omogućen i fizički kontakt. Slobodne posjete mogu trajati do tri sata jednom mjesečno.
10. Prema izjavi direktora, 40 zatvorenika je radno angažirano koliko je određeno i sistematizacijom i to na poljoprivrednom dobru, stolarskim poslovima te održavanju objekata.

Svi zatvorenici za svoj radni angažman dobivaju plaću u skladu sa zakonom i imaju pravo na godišnji odmor kao i druga prava koja proističu iz radnog odnosa.

Prilikom posjete članovi Nezvisne komisije obavili su razgovor sa zatvorenicima koje je osudio Sud BiH a koji su većinom izjavili da nemaju pritužbi na uslove smještaja i poštivanje njihovih prava. Samo jedan zatvorenik imao je pritužbi na kvalitet hrane, kvalitet vode za piće s obzirom da je dobivaju iz vlastitog bunara, slab pritisak vode u kupatilima, te nisku plaću.

Na osnovu svega navedenog, a u svrhu poboljšanja uslova boravka zatvorenika i pritvorenika u KPZ-u Sarajevo, Odjeljenje Ustikolina, Nezavisna komisija daje sljedeće

P R E P O R U K E

1. Preporučuje se Ministarstvu pravde FBiH da umjesto Odjeljenja u Ustikolini formira kazneno- popravni zavod koji će imati svoju posebnu zavodsku upravu s obzirom da je ovo odjeljenje prilično udaljeno od Kazneno-popravnog zavoda u Sarajevu. Naime, Odjeljenje u Ustikolini po svom kapacitetu od 90 zatvorenika i infrastrukturi zadovoljava kriterije kazneno-popravnog zavoda, te bi se na ovaj način sistematizirala i dodatna radna mjesta ljekara, medicinskih tehničara, vaspitača, a s obzirom da je trenutno zaposlen samo jedan, i socijalnog radnika i psihologa.
2. Neophodno je poboljšati medicinsku zaštitu zatvorenika te u tom smislu:
 - 2.1. stalno zaposliti ljekara te još jednog medicinskog tehničara kako bi se zatvorenicima omogućila organizirana i kontinuirana zdravstvena zaštita i potrebna kontrola disciplinske mjere upućivanja u samicu u skladu s članom 104. stav 2. ZIKS-a;
 - 2.2. opremiti ambulantu potrebnom medicinskom opremom koja će zatvorenicima obezbijediti kvalitetniju zdravstvenu zaštitu;
 - 2.3. potrebno je, u skladu s članom 63. stav 1. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH („Službeni glasnik BiH“- prečišćeni tekst, broj 12/10), u roku od 24 sata po prijemu da ljekar obavi detaljan ljekarski pregled zatvorenika, s obzirom da je uvidom u zdravstvene kartone utvrđeno da je kod pojedinih zatvorenika ljekarski pregled obavio samo medicinski tehničar, dok je pojedine zatvorenike pregledao ljekar. Nije moguće utvrditi da li je riječ o detaljnom

pregledu, jer su u zdravstvenim kartonima evidentirane samo kratke napomene o tom pregledu.

3. Potrebno je poboljšati uslove za održavanje lične higijene te u tom smislu:

3.1. izvršiti rekonstrukciju kupatila i poboljšati čistoću zajedničkih prostorija, a s obzirom da je utvrđeno da u kupatilima nedostaju pojedini umivaonici te tuš-baterija u jednoj kabini a da pojedine tuš-kabine i lavaboi nisu zadovoljavajuće čistoće kao ni prostor trpezarije;

3.2. izvršiti rekonstrukciju vodovodne mreže kako bi se pojačao pritisak vode u kupatilima, a s obzirom da je utvrđeno da je pritisak vode u tuš-kabinama poprilično slab uslijed čega su zatvorenici prinuđeni da koriste samo jednu tuš-kabinu;

3.3. iako je higijena u sobama zadovoljavajuća, ipak je potrebno da ljekar ili drugi zdravstveni radnik jednom sedmično vrši kontrolu higijene u sobama te da o tome da vodi evidenciju u skladu s članom 32. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst, "Službeni glasnik BiH", broj 55/09).

4. Vezano za ishranu zatvorenika potrebno je da:

4.1. ljekar jednom sedmično, a medicinski tehničar svakodnevno, obilaze kuhinju i provjeravaju higijenske uslove, način pripremanja hrane, kvalitet namirnica i kaloričnu vrijednost hrane kao i zdravstveno stanje lica koja rade u kuhinji i zapažanja o tome unose u knjigu kontrole kuhinje u skladu s članom 45. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst "Službeni glasnik BiH", broj 55/09);

4.2. se uzorci hrane od svakog pripremljenog jela u skladu s članom 40. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst, "Službeni glasnik BiH", broj 55/09) čuvaju u posebnom frižideru 72 sata, a ne 48 sati kao što se to do sada radilo;

4.3. se svim zatvorenicima osigura hrana kalorične vrijednosti od najmanje 12.500 džula dnevno u skladu s članom 69. stav 2. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH („Službeni glasnik BiH“- prečišćeni tekst, br. 12/10 i 100/13), s obzirom da je uvidom u sedmični jelovnik utvrđeno da je hrana koja je servirana dana 24.6.2014. kalorične vrijednosti od 10.178 džula.

5. Potrebno je renovirati prostorije samice i hitno postaviti prozorsko staklo koje nedostaje te s unutrašnje strane prozora postaviti adekvatnu zaštitnu mrežu koja će onemogućiti da zatvorenik priđe staklu čime će se poboljšati sigurnosni uslovi. Također je potrebno da ljekar svakodnevno kontrolira zatvorenika smještenog u samici u skladu s članom 104. stav 2. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH („Službeni glasnik BiH“- prečišćeni tekst, br. 12/10 i 100/13).
6. Potrebno je lične listove svih zatvorenika popunjavati uredno i ažurno u skladu s članom 12. stav. 2. Uputstva o matičnim knjigama, dosjeu i načinu određivanja tretmana zatvorenika („Službeni glasnik BiH“, broj 34/05).
7. Neophodno je da se svi zatvorenici koje je osudio Sud BiH po prijemu upoznaju sa Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH i pravilnikom o kućnom redu kao što je to propisano članom 57. Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH („Službeni glasnik BiH“- prečišćeni tekst, br. 12/10 i 100/13) te da o tom upoznavanju potpišu i adekvatnu izjavu koja će se čuvati u njihovim dosjeima.
8. Potrebno je da se donese pravilnik o korištenju videonadzora kojim će jasno regulirati postupak za pristup serveru i pregledanje snimaka s nadzornih kamera kao i jasno propisati koje su osobe ovlaštene za te radnje.

Nakon detaljnog obilaska i pregleda, generalni zaključak Nezavisne komisije je da Odjeljenje u Ustikolini Kaznenopopravnog zavoda Sarajevo ima dobre uslove za boravak zatvorenika, a koji će biti značajno poboljšani ispunjavanjem navedenih preporuka.

3. Kontrolna posjeta KPZ-u Foča 24.6.2014. godine

Najavljena kontrolna posjeta Kazneno-popravnog zavodu Foča obavljena je 24.6.2014. godine. Tokom posjete obavljen je razgovor s direktorom Sinišom Golijaninom, pomoćnikom direktora za službu tretmana Željkom Bodirom i pomoćnikom direktora za službu obezbjeđenja Miletom Mastilom.

Cilj posjete bio je:

- kontrola realizacije preporuka datih u Izvještaju 7.12.2011.

- obavljanje razgovora sa zatvorenicima i pritvorenicima s ciljem utvrđivanja njihovih konkretnih pritužbi.

I. Realizacija preporuka

Pregledom u Zavodu obuhvaćena je:

1. Neposredna kontrola preporuka uvidom na licu mjesta.

PREPORUKA 1.

Neophodno je što prije stalno angažirati ljekara u zavodskoj ambulanti kako bi zatvorenici imali bolju zdravstvenu zaštitu. Također je potrebno da se, u skladu s mogućnostima, potrebni specijalistički pregledi zatvorenika obavljaju što prije, u slučajevima kada to naloži zavodski ljekar.

REALIZACIJA PREPORUKE

Uprava Zavoda još uvijek nije uspjela stalno angažirati ljekara iako su sa svoje strane preduzeli niz aktivnosti radi ispunjenja ove preporuke, ali je zbog nezainteresiranosti ljekara ovu preporuku veoma teško realizirati.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA 2.

Neophodno je nabaviti novu opremu za stomatološku ordinaciju, a naročito stomatološku stolicu, jer je ona koja se trenutno koristi starije proizvodnje i tehnički zastarjela.

REALIZACIJA PREPORUKE

Uprava Zavoda još uvijek nije nabavila novu opremu za stomatološku ordinaciju, ali su, prema njihovoj izjavi, planirana sredstva za tu namjenu.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA 3.

Iako je higijena u sobama u kojima su smješteni zatvorenici koje je osudio Sud BiH zadovoljavajuća, ipak je potrebno vršiti redovnu higijensku kontrolu soba i o tome voditi kontrolnu knjigu higijenskih pregleda kao što je to predviđeno članom 32. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera –prečišćeni tekst (“Službeni glasnik BiH”, broj 55/09).

REALIZACIJA PREPORUKE

Vodi se potrebna evidencija za šta je zadužena zdravstvena služba.

Preporuka realizirana.

PREPORUKA 4.

Potrebno je, u skladu s mogućnostima, poboljšati uslove boravka zatvorenika u pojedinim sobama. Tako je potrebno zamijeniti stolariju na prozorima, jer se stiče dojam da postojeća ne pruža dovoljnu zaštitu od vanjskih klimatskih uticaja. Također je potrebno da se pronade adekvatan prostor u kojem će zatvorenici odlagati svoju odjeću, jer ona sada visi na zidovima što stvara osjećaj pretrpanosti i neurednosti.

REALIZACIJA PREPORUKE

Zamijenjena je prozorska stolarija, te su nabavljeni dodatni ormarići za smještaj garderobe zatvorenika.

Preporuka realizirana.

PREPORUKA 5.

Potrebno je da se jedan dio kruga za šetnju natkrije kako bi se omogućila šetnja zatvorenicima na otvorenom i u slučaju padavina.

REALIZACIJA PREPORUKE

Uprava Zavoda izvijestila je da se ova preporuka ne može realizirati, jer ne bi bilo moguće, u slučaju natkrivanja dijela kruga za šetnju, provoditi nadzor te se ne bi imala potpuna kontrola za vrijeme šetnje.

Preporuka nije realizirana, ali je Uprava Zavoda dala razumno objašnjenje za njenu nerealizaciju.

PREPORUKA 6.

Članovi Nezavisne komisije smatraju opravdanim pritužbe pojedinih zatvorenika da su udaljeni od mjesta svog prebivališta čime su direktno ugrožana njihova prava na posjetu. Na ovaj način su ovi zatvorenici diskriminirani u odnosu na druge koje članovi porodice mogu znatno češće posjećivati i uz znatno manje finansijskih sredstava. S tim u vezi, predlažemo da Sud BiH u budućim slučajevima prilikom upućivanja osuđenika na izdržavanje kazne zatvora, a prije nego što se izgradi objekat Zatvora BiH, uzme u obzir i mjesto prebivališta osuđenika. Preporučujemo direktoru KPZ-a Foča da predloži premještaj ovih zatvorenika s obzirom na to da bi se na taj način omogućilo da ove osobe, i pored toga što su većinom osuđene na dugogodišnje kazne zatvora, ostanu u što boljem kontaktu sa svojom porodicom što će doprinijeti efikasnijoj realizaciji tretmana.

REALIZACIJA PREPORUKE

Sud BiH nastavio je svoju dosadašnju praksu da upućuje zatvorenike u KPZ Foča i pored toga što su im mjesta prebivališa daleko od sjedišta Zavoda. Uprava Zavoda sa svoje strane inicirala je prijedlog premještaja ovih zatvorenika i davala pozitivna mišljenja.

II. Obavljeni razgovori sa zatvorenicima

Tokom posjete obavljen je razgovor sa 11 zatvorenika koje je osudio Sud BiH, a koji su se izjasnili da žele obaviti razgovor, i to:

- Zatvorenik B.M. nije imao pritužbi na uslove smještaja, ali se žalio što mu nije omogućeno da radi iako je to želio. Također se žalio na rad policijskih organa zbog čije negativne ocjene mu nije omogućeno da koristi vanzavodske pogodnosti.
- Zatvorenik B.S. imao je pritužbi na zdravstvenu zaštitu s obzirom da je ratni vojni invalid i da mu je jedna noga kraća pa trpi bolove. Zbog toga mu je potrebna ortopedska cipela što mu nije omogućeno. Također je imao pritužbe i na stomatološke usluge jer se, prema njegovoj izjavi, ne mogu popravljati zubi, a tražio je da mu se na njegov trošak napravi stomatološka protetika, ali mu je to odbijeno. Uz to je izjavio i da se njegova pisma koja je slao Tužilaštvu BiH i Ministarstvu pravde BiH otvaraju i da se ne šalju.
- Zatvorenik P. B. imao je pritužbi na neravnopravan položaj u odnosu na entitetske zatvorenike kada je u pitanju uslovni otpust, te da mu nije omogućeno da radi.
- Zatvorenik Č.Lj. želi da bude premješten u KPZ Banja Luka gdje je već boravio tri godine, a s obzirom da je iz Prijedora pa je zbog udaljenosti zadnju posjetu primio prije oko 8-9 mjeseci.
- Zatvorenici Z. N. i N. M. imali su pritužbi na neusklađenost državnih i entitetskih zakona, zatvorenik B.P imao je pritužbi na rad Suda BiH, a zatvorenici J.D., Č.M. i Š.M. nisu imali pritužbi na uslove smještaja i poštivanje njihovih ljudskih prava.
- Zatvorenik Đ.Ž. žali se da je dvije i po godine smješten na Odjeljenju pod posebnim režimom te da nema mogućnost prijema slobodnih posjeta. Ističe da dvije i po godine nije imao nikakv disciplinski prijestup te da bi trebalo da se vrati u opću zatvoreničku populaciju.

Na osnovu svega navedenog a u svrhu poboljšanja uslova boravka zatvorenika i pritvorenika u KPZ-u Foča, Nezavisna komisija daje sljedeće

PREPORUKE

1. Nezavisna komisija konstatirala je da KPZ Foča ima dobro razvijene kapacitete za radni angažman zatvorenika, te da ima dobre uslove da ih i dalje proširuje. Preporučujemo da prošire kapacitete za radno angažiranje zatvorenika, s obzirom da je jedan dio zatvorenika izrazio želju za radnim angažmanom.
2. Preporučuje se da Ministarstvo pravde RS-a preispita potrebu raspoređivanja zatvorenika u Odjeljenje pod posebnim režimom, a naročito onih koji su tamo raspoređeni više godina. Naime, uvidom u izvještaj koji Zavod dostavlja Ministarstvu pravde Republike Srpske s prijedlogom da se ovaj raspored produži, utvrđeno je da se izvještaji sačinjavaju tipski i po unaprijed utvrđenom obrascu tako da u njima nije obrazloženo zašto je potrebno dalje zadržavanje tih zatvorenika u tom odjeljenju i zašto su još uvijek klasificirani u C grupu.
3. Potrebno je da Uprava Zavoda nastavi aktivnosti i ulaganjem dodatnog napora s ciljem poboljšanja zdravstvene zaštite zatvorenika, odnosno stalnog angažiranja ljekara i nabavljanja opreme za stomatološku ordinaciju.
4. Ponovo se naglašava potreba da Sud BiH prilikom upućivanja osuđenika na izdržavanje kazne zatvora, a prije nego što se izgradi objekat Zatvora BiH, osuđenike upućuje bliže njihovom mjestu prebivališta, što će im omogućiti da češće i redovnije primaju posjete. Kao što smo i ranije isticali, dosadašnja praksa Suda BiH mnoge zatvorenike stavlja u neravnotežan položaj, jer oni, zbog udaljenosti njihovih porodica, znatno rjeđe primaju posjete od drugih zatvorenika. Na ovaj način indirektno je ugroženo i njihovo pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života iz člana 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima. Naime, kako je to Evropski sud za ljudska prava u više navrata utvrdio, član 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima štiti, između ostalog, i pravo na indentitet i lični razvoj kao i pravo zasnivanja i razvoja odnosa s drugih ljudima i vanjskim svijetom (presude: Uzun protiv Njemačke iz 2010. godine, P.G. i J.H. protiv Ujedinjenog Kraljevstva iz 2001. godine, Peck protiv Ujedinjenog Kraljevstva iz 2003. godine). Iz tog razloga vlasti su dužne omogućiti i, ukoliko je potrebno, pomoći da zatvorenik održava kontakt sa svojom užom porodicom (presude Messina protiv Italije iz 2000. godine, Estrikh protiv Latvije iz 2007. godine, Tereshchenko protiv Rusije iz 2014. godine).

Nakon kontrolnog pregleda i obavljenih razgovora u Kazнено-popravnom zavodu Foča, zaključak Nezavisne komisije je da pojedine preporuke nisu ispunjene, ali da je Uprava Zavoda preduzela značajne napore kako bi se one ispunile, te dala razumno objašnjenje za njihovo neispunjavanje.

4. Kontrolna posjeta KPZ-u Bihać 30.7.2014. godine

Najavljena kontrolna posjeta Kazнено-popravnom zavodu Bihać obavljena je 30.7.2014. godine. Tokom posjete obavljen je razgovor sa zamjenikom upravnika Vinkom Pavićem, bivšim direktorom Muhamedom Krkićem, šefom Prijemno-otpusnog odjeljenja Damirom Nadarevićem, vaspitačima Anelom Ramićem i Amirom Derviševićem, radnicom u kuhinji Zlatom Toromanović, te medicinskom sestrom Aidom Memagić. Ostvaren je uvid u dokumentaciju (matična knjiga zatvorenika, ličnih listova i dosjea zatvorenika i pritvorenika, ljekarski kartoni, kontrolna knjiga hrane i sedmični jelovnici).

Cilj posjete bio je:

1. kontrola realizacije preporuka datih u Izvještaju od 6.11.2012. i
2. obavljanje razgovora sa zatvorenicima i pritvorenicima s ciljem utvrđivanja činjeničnog stanja u KPZ-u Bihać.

I Kontrola realizacije preporuka neposrednim uvidom na licu mjesta članova Nezavisne komisije

PREPORUKA 1.

Lične dosjee zatvorenika potrebno je voditi u skladu s Uputstvom o matičnim knjigama, dosjeu i načinu određivanja tretmana zatvorenika ("Službeni glasnik BiH", broj 34/05"). U tom smislu potrebno je da svi lični dosjei imaju sadržaj evidencije dokumenata te sve potrebne dokumente (potvrdu o prijemu pritvorenika i osuđenika, izjavu o upoznavanju sa zakonskim propisima, rješenje o radnom angažmanu i naknadi za rad, rješenje o disciplinskoj sankciji itd.).

Realizacija preporuke:

Uvidom u lične dosjee lica koja izdržavaju kaznu na osnovu presude Suda BiH konstatirano je da oni nisu u cijelosti formirani i usklađeni s Uputstvom o matičnim knjigama, dosjeu i načinu određivanja tretmana zatvorenika (“Službeni glasnik BiH“, broj 34/05”).

Također, dosjei postupanja koji se vode u Službi tretmana djelimično su usklađeni s pomenutim uputstvom, nisu ažurni i nisu uneseni propisani podaci.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA 2.

Što se tiče ishrane zatvorenika i pritvorenika, potrebno je:

- a. U skladu s članom 40. stav 5. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH, uzorke hrane koja se priprema u Zavodu čuvati u frižideru 72 sata, a ne 24 sata, kao što je sadašnja praksa.
- b. U skladu s članom 45. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH, ljekar je obavezan najmanje jednom sedmično, a drugi zdravstveni radnik svaki dan, vršiti obilazak kuhinje i provjeravanje higijenskih uslova, načina pripremanja hrane, kvaliteta namirnica i kaloričnu vrijednost hrane kao i zdravstveno stanje lica koja rade u kuhinji te o tome voditi knjigu kontrole kuhinje.
- c. U skladu s članom 45. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH, uredno voditi knjigu ishrane jer je utvrđeno da se od marta 2012. godine ona uopće ne vodi, dok se u ranijem periodu vodila samo za doručak i ručak, ali ne i za večeru.

Realizacija preporuke:

- a) Preporuka o čuvanju hrane je u potpunosti ispoštovana, uzorci hrane od dnevnih obroka čuvaju se u frižideru 72 sata.
- b) Nezavisnoj komisiji nije na uvid data knjiga kontrole higijene kuhinje kao ni kalorijske vrijednosti hrane, koje treba da vodi zatvorski ljekar najmanje jednom sedmično, te smo stekli utisak da se ona ne vodi.

- c) Knjiga ishrane se vodi, dnevni jelovnici su uredno odštampani i okačeni na zidu kuhinje, ali je kalorijska vrijednost po obrocima ispod propisanih vrijednosti.

Preporuka je djelimično realizirana.

PREPORUKA 3.

Neophodno je da Zavod formira Prijemno odjeljenje u skladu s članom 136. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH u okviru kojeg će utvrđivati prijedlog tretmana zatvorenika, što je neophodni uslov za postupak njihove resocijalizacije.

Realizacija preporuke:

Prijemno odjeljenje, prema izjavi gosp. Vinka Pavića i gosp. Muhameda Krkića, uspostavljeno je formalno-pravno, ali se ne može staviti u funkciju jer nema dovoljno osoblja za rad u njemu. Određene su dvije prostorije, jedna za prijem, kapaciteta šest mjesta i jedna za otpust, kapaciteta pet mjesta. Diplomirani politolog Damir Nadarević je šef Prijemno-otpusnog odjeljenja i jedini radi u ovom odjeljenju. Prema njegovim riječima, zatvorenik po dolasku u Zavod u ovom odjeljenju provodi 15 do 30 dana. Centar za socijalni rad Bihać solidarno pruža povremeno usluge socijalnog tretmana u nedostatku socijalnog radnika i srodnih struka.

Preporuka je djelimično realizirana.

PREPORUKA 4.

Federalno ministarstvo pravde treba preduzeti potrebne aktivnosti s ciljem zapošljavanja dodatnih službenika (zatvorske straže, psihologa, pedagoga) koji su neophodni za funkcioniranje novog objekta.

Realizacija preporuke:

Uprava KPZ-a Bihać ponudila nam je na uvid pisani zahtjev za prijem novih radnika, ali je Federalno ministarstvo pravde zaustavilo prijem u radni odnos novih radnika, tako da Uprava nije mogla realizirati ovu preporuku.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA 5.

Federalno ministarstvo pravde treba preduzeti potrebne aktivnosti s ciljem ustupanja Zavodu neperspektivne vojne imovine na području općine Bihać, što bi omogućilo povećanje kapaciteta Zavoda i premještanje jednog dijela zatvorenika.

Realizacija preporuke:

Gosp.Vinko Pavić predočio nam je pisani zahtjev Federalnom ministarstvu pravde u kojem je tražio dodjelu neperspektivne imovine KPZ-u Bihać za potrebe radnog tretmana zatvorenika, a koji im nije odobren na upotrebu. Uradili su zamjenski projekat izgradnje vanjskog zida koji na funkcionalniji način obezbjeđuje korištenje postojećeg prostora oko Zavoda u svrhu omogućavanja radnog tretmana zatvorenicima, a za koji imaju nepotvrđenu informaciju da ga je odobrilo Federalno ministarstvo pravde. U vezi s projektom izgradnje vanjskog zida, u vrijeme posjete Nezavisne komisije preporuka nije bila realizirana.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA 6.

Neophodno je u skladu s članom 43. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u BiH poboljšati zdravstvenu zaštitu, i s tim ciljem:

- a) stalno angažirati ljekara u zavodskoj ambulanti kao i organizirati redovne specijalističke preglede u Zavodu;
- b) organizirati zdravstvenu zaštitu zatvorenika u zavodskoj ambulanti 24 sata dnevno, te s tim ciljem zaposliti dodatne medicinske radnike, koji bi radili i treću smjenu;

- c) sklopiti ugovor s odjeljenjima za bolesti ovisnosti ili neuropsihijatrije Kantonalne bolnice u Bihaću radi uspostavljanja kvalitetnije prakse liječenja bolesnika-ovisnika o opijatima, kojih je u zatvoru $\frac{1}{4}$ u odnosu na ukupan broj zatvorenika.

Realizacija preporuke:

- a) Neposredno prije pregleda Nezavisne komisije zaključen je ugovor o djelu s ljekarom specijalistom, ali nije zaposlen u stalni radni odnos.

Preporuka je realizirana.

- b) U odnosu na prethodnu posjetu Nezavisne komisije 2012. godine, Zavod ima jednog medicinskog tehničara manje. Prema izjavi zatvorenika koji boluju od šećerne bolesti, oni moraju sami sebi davati inzulin, bez ljekarskog nadzora.

Preporuka nije realizirana.

- c) Oko 30 do 40 % zatvorenika boluje od bolesti ovisnosti. Na metadonskoj terapiji ih je trenutno sedam, a sve njih servisira jedan medicinski tehničar. Zavod je sklopio ugovor s Federalnim zavodom za zdravstvo s ciljem lakše nabavke metadona za potrebe liječenja bolesnika s bolestima ovisnosti, što je svakako manje važno u odnosu na kvalitet tretmana bolesti ovisnosti. Ovaj potez zatvorske uprave nije ubijedio članove Nezavisne komisije da je rješavanjem problema nabavke metadona poboljšan zdravstveni tretman zatvorenika ovisnika.

Pod velikim znakom pitanja je kako se tretiraju bolesnici iz kategorije bolesti ovisnosti i da li imaju priliku da se odvikavaju od ovisnosti tokom izdržavanja kazne.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA 7.

Neophodno je i formiranje dodatnih radnih jedinica u okviru Zavoda, u kojima bi zatvorenici bili radno angažirani, s obzirom na sadašnje ograničene mogućnosti Zavoda

da radno angažiraju zatvorenike, što je bitan faktor njihovog prevaspitanja i resocijalizacije. S tim ciljem preporučuje se registracija privredne jedinice, kako bi se većina zatvorenika mogla angažirati.

Realizacija preporuke:

Prema izjavi gosp. Vinka Pavića, u Federalnom ministarstvu pravde nema sluha ni novca za realizaciju ove preporuke, a iz vlastitih sredstava nisu u mogućnosti preduzeti te korake, jer je finansiranje Zavoda centralizirano iz istog ministarstva.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA 8.

Nekorištene krevete neophodno je iznijeti iz soba, jer sobama daju izgled pretrpanosti i smanjuju slobodan prostor u sobama.

Realizacija preporuke:

Tokom pregleda ponovo smo zatekli pretrpane sobe krevetima koji nisu u funkciji. Prema izjavi gosp. Vinka Pavića, zbog velike fluktuacije zatvorenika kreveti se ne mogu stalno iznositi i unositi u sobe. Ovakvo opravdanje nije ubijedilo Nezavisnu komisiju u istinitost navoda tim prije što se u toku pregleda u spavaonici osjetio jak miris vlage.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA 9.

Potrebno je da Zavod, u skladu s članom 58. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH, što hitnije obezbijedi prostorije za slobodne posjete, u kojima će se nalaziti ležaj, čista posteljina i sanitarni čvor, jer su sadašnje neodgovarajuće.

Realizacija preporuke:

Prema navodima gosp. Vinka Pavića, prostorija za tzv. slobodne posjete nalazi se u novom objektu čije se puštanje u rad očekuje za mjesec dana, tako da u vrijeme naše posjete preporuka nije bila realizirana.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA 10.

Potrebno je da Zavod obezbijedi uslove za restoranske posjete, odnosno posjete u kojima će zatvorenici ostvarivati nesmetan kontakt s članovima svoje porodice. S tim ciljem je potrebno preurediti park, koji se trenutno koristi za tu svrhu, te postaviti klupe i nadstrešnicu.

Realizacija preporuke:

Uvidom na licu mjesta uvjerali smo se da je ova preporuka djelimično realizirana jer se primjenjuje na dijelu platoa restorana u izgradnji, a koji se nalazi u parku Zavoda. Može se pretpostaviti da će se najavljenim otvaranjem novog paviljona poboljšati realizacija ove preporuke.

Preporuka je djelimično realizirana.

PREPORUKA 11.

U sobama Pritvorskog odjeljenja potrebno je preurediti i sanitarne čvorove, te u skladu s članom 28. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH, na sobama postaviti vrata kako bi se prilikom korištenja obezbijedila potpuna zaštita privatnosti.

Realizacija preporuke:

Ova mjera je djelimično realizirana, jer je na zajedničkom sanitarnom čvoru u kolektivnom smještaju stavljen paravan koji obezbjeđuje koliko-toliko privatnosti u toku korištenja, što je svakako privremeno rješenje u nedostatku finansijskih sredstava.

Preporuka je djelimično realizirana.

PREPORUKA 12.

Za vjerske potrebe katoličkih i pravoslavnih vjernika potrebno je stvoriti uslove, odnosno opremiti prostorije.

Realizacija preporuke:

Za potrebe katoličkih i pravoslavnih vjernika Zavod je sklopio ugovore s vjerskim zajednicama o pružanju usluga. Prema izjavi zatvorskog osoblja, vjerske zajednice ne pokazuju interes za svoje vjernike u Zavodu, što je uticalo na realizaciju ove preporuke. Tri prostorije u zatvoru su odvojene za vjerske potrebe koje i dalje nisu opremljene, ali se improvizacijom mogu privesti osnovnoj funkciji.

Preporuka je realizirana.

II Obavljanje razgovora sa zatvorenicima i pritvorenicima s ciljem utvrđivanja činjeničnog stanja u KPZ-u Bihać

Tokom posjete Nezavisne komisije nije bilo prijavljenih za odvojene razgovore, ali je Komisija neposrednim uvidom na licu mjesta obavila razgovore s nekoliko zatvorenika čije su izjave pomogle da se stekne bolji uvid u realizaciju preporuka i opće uslove boravka i tretmana osuđeničke populacije.

Nakon kontrolnog pregleda i obavljenih razgovora u Kazneno-popravnim zavodu Bihać, zaključak Nezavisne komisije je da Uprava Zavoda nije uložila dovoljno truda u

realizaciju navedenih preporuka. Nezavisna komisija insistira da Federalno ministarstvo pravde i zavodska uprava preduzmu sve aktivnosti u okviru svojih nadležnosti kako bi se poboljšali uslovi boravka i preodgojni tretman u Kazneno-popravnom zavodu Bihać, a u skladu s važećim preporukama.

5. Kontrolna posjeta KPZ-u Tuzla 28.11.2014. godine

Najavljena kontrolna posjeta Kazneno-popravnom zavodu Tuzla obavljena je 28.11.2014. godine. Tokom posjete obavljen je razgovor sa direktorom Muzaferom Karićem, zamjenikom direktora Ljubišom Vareškićem i komandirokom službe obezbjeđenja Zijadom Bašićem.

Cilj posjete je bio:

- Kontrola realizacije preporuka datih u Izvještaju od 31.01.2013. godine
- Obavljanje razgovora sa zatvorenicima i pritvorenicima u cilju utvrđivanja njihovih konkretnih pritužbi

I. Realizacija preporuka

Pregledom u Zavodu obuhvaćena je neposredna kontrola preporuka uvidom na licu mjesta i obavljanjem razgovora sa zavodskom upravom, službenim osobljem i zatvorenicima.

PREPORUKA 1.

Neophodno je zapošljavanje dodatnog zavodskog osoblja kako bi se efikasnije provodio tretman resocijalizacije. S tim ciljem potrebno je da Ministarstvo pravde FBiH što hitnije preduzme sve potrebne mjere radi imenovanja direktora Zavoda kao i zapošljavanje dodatnih službenika zatvorske straže te socijalnih radnika i vaspitača.

REALIZACIJA PREPORUKE

U informaciji koju je Nezavisnoj komisiji dostavio direktor Zavoda 9.10.2013. konstatira se sljedeće:

- Prijedlog pravilnika o unutrašnjoj organizaciji Zavoda poluotvorenog tipa Tuzla upućen je Vladi FBiH na saglasnost, s obzirom da tek nakon dobivanja saglasnosti Vlade FBiH stupa na snagu. Uz Prijedlog pravilnika dostavljena su pozitivna mišljenja na Prijedlog pravilnika

Ureda Vlade FBiH za zakonodavstvo i usklađenost s propisima EU i Federalnog ministarstva pravde. Federalno ministarstvo finansija nije moglo dati saglasnost na Prijedlog pravilnika zbog toga što je u njemu sistematizirano više izvršilaca u odnosu na postojeći pravilnik (10 zatvorskih policijaca-stražara, dva medicinska tehničara i dva viša referenta – trgovci u kantini), jer bi to bilo, kako je navedeno u Mišljenju Federalnog ministarstva finansija, u suprotnosti s projektom reforma javne uprave i politikom Vlade FBiH u pogledu ograničenja broja zaposlenih u federalnim organima uprave. Napominjemo da Vlada FBiH može prihvatiti naše obrazloženje uz prijedlog pravilnika i dati nam saglasnost na prijedlog pravilnika i pored negativnog mišljenja Federalnog ministarstva finansija nakog čega bi Pravilnik stupio na snagu. Odmah po stupanju Pravilnika na snagu, nastavili bi se već započeti postupci popune upražnjenih radnih mjesta, barem za one pozicije državnih službenika i namještenika koja su ostala upražnjena po osnovu penzionisanja, disciplinskih kazni o prestanku radnog odnosa ili pak dobrovoljnim istupanjem iz organa državne službe.

Rješenjima Vlade FBiH od 1.7.2013. imenovani su direktor Zavoda Muzafer Karić i zamjenik direktora Ljubiša Vareškić.

Uviđajem na licu mjesta u KPZ-u, koji je imao za cilj kontrolu navoda u informaciji direktora Zavoda i trenutnog stanja, konstatirano je sljedeće:

-Ministarstvo pravde FBiH dalo je saglasnost na Pravilnik o sistematizaciji radnih mjesta, kojim je predviđena mogućnost zapošljavanja 30 novih uposlenika. Međutim, Ministarstvo pravde nije odobrilo sredstva za novo zapošljavanje tako da su ovom zavodu i dalje potrebni novi zaposlenici koji su neophodni s obzirom na broj zatvorenika. Poseban nedostatak ogleda se u nedovoljnom broju zaposlenih u vaspitno-odgojnom radu i stražarskom poslu. Još uvijek nije zaposlen socijalni radnik, kao ni novi vaspitači što itekako otežava normalnu funkciju vaspitnog tretmana koja je značajan segment resocijalizacije. U odnosu na period kada je izdata ova preporuka stanje u pogledu zaposlenih je još teže, jer je šest zaposlenika suspendirano, od toga za tri službenika se već sad može konstatirati da će dobiti otkaz dok su tri službenika napustila posao. Da bi stražarska služba mogla normalno raditi, prema izjavi direktora Zavoda, neophodno je u radni odnos odmah primiti 12 namještenika stražara. Primjera radi, trenutno jedan stražar u jednoj lameli pokriva dva sprata što je nedopustivo, posebno sa sigurnosnog aspekta. Osim toga, ističe se i problem sa osam pritvorenika koji su u toku postupka proglašeni neuračunljivim, a kojima Sud produžava pritvor ne upućujući ih u

adekvatnu ustanovu, jer oni zahtijevaju poseban nadzor što je teško, gotovo nemoguće osigurati u ovom zavodu.

U toku je interni konkurs za prijem dva državna službenika i pet namještenika, ali ni to neće zadovoljiti hitne potrebe ovog zavoda.

Neposrednim uvidom na licu mjesta i uvidom u dokumentaciju Zavoda, konstatirano je da je Zavod tražio od Ministarstva pravde FBiH sredstva za zapošljavanje novih službenika, a iz odobrenih sredstava vidljivo je da nisu predviđena dodatna sredstva za novo zapošljavanje, dokaz:

- Dopis br. 05-14-5150/14, od 11.9.2014.

Može se konstatirati da preporuka broj 1 **nije realizirana** prije svega zbog nedostatka sredstava tako da i dalje ostaje potreba i preporuka Ministarstvu pravde FBiH da zbog novog iznesenog činjeničnog stanja osigura u narednoj budžetskoj godini sredstva za ove potrebe, a direktoru Zavoda preporučuje se da podnese zahtjev Ministarstvu pravde za ove potrebe.

Realizirana je samo preporuka koja se odnosi na imenovanje direktora i zamjenika direktora.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA 2.

Potrebno je fizički odvojiti zatvorenice od maloljetnika smještenih u Vaspitno-popravnom domu s obzirom na to da se oni konstantno susreću u svakodnevnim aktivnostima.

REALIZACIJA PREPORUKE

U informaciji koju je Nezavisnoj komisiji dostavio direktor Zavoda 9.10.2013. konstatira se sljedeće:

„U KPZ-u poluotvorenog tipa u Orašju osnovano je i, koliko je nama poznato, provedene su procedure prijema državnih službenika i namještenika za rad na odjeljenju za izvršenje odgojne mjere upućivanja u odgojno-popravni dom. Odmah nakon što odjeljenje počne raditi, maloljetnici iz ovog zavoda bit će premješteni u Orašje i bit će odvojeni (u pravom smislu riječi) od osuđenica koje izdržavaju kaznu zatvora u ovom zavodu“.

Uvidom na licu mjesta konstatirano je da ova preporuka još nije realizirana, jer odjeljenje za izvršenje odgojne mjere upućivanje u odgojno-popravni dom u Orašju još nije počelo raditi, te maloljetnici još uvijek borave u zajedničkom prostoru sa osuđenicama.

U razgovoru sa osobljem Zavoda konstatirano je da bi premještaj u Orašje mogao biti sukcesivan i da nije potrebno čekati potpuno opremanje odjeljenja u Orašju, što se sada radi. Stoga Nezavisna komisija preporučuje Ministarstvu pravde FBiH da razmotri mogućnost sukcesivnog prebacivanja maloljetnika u ovo odjeljenje, jer bi se time stvorili bolji uslovi u ovom zavodu za žene, a maloljetnici bi u novom odjeljenju dobili adekvatan tretman.

<p>Preporuka nije realizirana, ali je potrebno preduzeti nove aktivnosti shodno datom prijedlogu.</p>
--

PREPORUKA 3.

Neophodno je poboljšati uslove boravka zatvorenika i pritvorenika u Zavodu te s tim u vezi:

3.1. Potrebno je smanjiti broj zatvorenica jer se stiče dojam da pojedine sobe u Odjeljenju za zatvorenice svojom veličinom ne ispunjavaju zakonom propisane standarde. Također je uočeno da i prostorije dnevnog boravka u tom odjeljenju nisu odgovarajuće veličine za postojeći broj zatvorenica.

3.2. Izvršiti renoviranje kupatila te u Odjeljenju za zatvorenice postaviti dodatne tuš-kabine, jer je postojeći broj nedovoljan.

3.3. Okrečiti sobe jer se, u skladu s članom 35. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst “Službeni glasnik BiH”, broj 55/09), krećenje mora uraditi najmanje jednom godišnje a po potrebi i češće.

3.4. U Prijemno-otpusnom odjeljenju a po potrebi i u drugim sobama postaviti dovoljan broj noćnih ormarića za svakog zatvorenika u skladu s članom 21. stav 1. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst “Službeni glasnik BiH”, broj 55/09).

3.5. U sobama, u kojima borave zatvorenici koje je osudio Sud BiH, instalirati po jedan TV prijemnik u skladu s članom 36. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst “Službeni glasnik BiH”, broj 55/09).

3.6. Obezbijediti zatvorenicima poseban prostor u kojem će čuvati sezonsku garderobu s obzirom da s njom sobe izgledaju neuredno, te da se smanjuje korisna površina sobe kao i prostor za vjerske potrebe.

3.7. Završiti renoviranje soba iznad Prijemno-otpusnog odjeljenja čime će se povećati kapacitet Zavoda.

3.8. Iako je higijena u sobama zadovoljavajuća, ipak je potrebno da ljekar ili drugi zdravstveni radnik jednom sedmično kontrolira higijenu u sobama i o tome vodi evidenciju u skladu s članom 32. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst “Službeni glasnik BiH”, broj 55/09).

REALIZACIJA PREPORUKE

U informaciji koju je Nezavisnoj komisiji dostavio direktor Zavoda 9.10.2013. konstatira se sljedeće:

3.1. Ovaj zavod jedini je u FBiH u kojem kaznu zatvora izdržavaju osuđenice. Potpuno smo svjesni činjenice da su smještajni kapaciteti (40 osuđenica) prenapregnuti s obzirom na propisane standarde. Međutim, na izvršenje kazne zatvora primaju se osuđenice po uputnim aktima nadležnih sudova, pa ni u jednom slučaju ne možemo uticati na broj osuđenica koje se upućuju na izdržavanje kazne zatvora, držeći kao krajnje nepopularnu mjeru obavještanje sudova (sudovi u FBiH, Sud BiH i Sud Brčko Distrikta BiH) da su nam smještajni kapaciteti popunjeni te da nismo u mogućnosti primiti na izdržavanje kazne zatvora nove osuđenice.

3.2. S obzirom na to da su nam nedavno odobrena nova finansijska sredstva za budžetsku 2013. godinu, na poziciji renoviranje, do kraja ove godine nastojat ćemo provesti postupak i renovirati kupatila kako u osuđeničkim lamelama Kozlovac, tako i u odjeljenju u kojem kaznu zatvora izdržavaju osuđenice i postaviti dodatne tuš-kabine.

3.3. Nakon što su nam za ovu godinu odobrena novčana sredstva, izvršena je nabavka boje za krečenje i ostalog materijala, te ćemo radnim angažiranjem osuđenih osoba u etapama okrećiti sve prostorije u kojima borave osobe na izdržavanju kazne.

3.4. Noćni ormarići za svakog osuđenika također će biti postavljeni u skladu s raspoloživim, odnosno preostalim novčanim sredstvima za te namjene.

3.5. Postavljanje TV prijemnika u svakoj sobi u kojoj borave osuđenici po presudama Suda BiH nastojat će se izvršiti u narednoj budžetskoj godini u skladu s odobrenim sredstvima za te namjene.

3.6. Prostor u kojem će se čuvati sezonska garderoba osuđenika nismo bili u mogućnosti obezbijediti, ali će nam u svakom slučaju u narednom periodu to biti jedan od prioriternih zadataka.

3.7. Sobe iznad Prijemno-otpusnog odjeljenja se veoma lako mogu staviti u funkciju čime bi se povećao kapacitet Zavoda, a jedini razlog zbog čega to još nije urađeno jeste činjenica da nismo dobili saglasnost za novo zapošljavanje osoblja koje bi radilo sa tih oko 20 osuđenika više (služba osiguranja, tretmana i zdravstvene zaštite).

3.8. Zdravstvenoj službi Zavoda naloženo je da jednom sedmično kontrolira higijenu u sobama te da o tome vodi evidenciju.

Uvidom na licu mjesta i na osnovu razgovora sa osobljem Zavoda, konstatirano je sljedeće:

3.1. I dalje ostaje problem skućenog prostora koji koriste osuđenice. Premještanjem maloljetnika dobio bi se značajan prostor koji bi odgovarao uslovima i standardima propisanim Zakonom.

3.2. Kupatila nisu renovirana na ženskom odjeljenju, već su sredstva usmjerena prema Kozlovcu gdje se konstatira da je izvršena rekonstrukcija kupatila u svima lamelama, te da su higijenski uslovi značajno poboljšani (ukupno je renovirano osam kupatila u tri lamele i prijem na otpusnom odjeljenju, u svakom kupatilu ugrađene su po četiri kabine sa zaštitnim paravanima i po pet umivaonika).

3.3. Prostorije su okrečene iz vlastitih sredstava koja su obezbijeđena uštedom i uz pomoć vlastite radne snage.

3.4. Ormarići nisu postavljeni.

3.5. TV prijemnike nabavili su zatvorenici.

3.6. Odvojena je jedna prostorija za sezonsku garderobu i u toku je njeno opremanje stalažama i ormarićima, tako da je utisak neurednosti i prenatrpanosti značajno smanjen.

3.7. Na Kozluku je renovirano prijemno-otpusno odjeljenje, ali ono nije u funkciji jer nedostaje osoblje (nedostaje pet službenika stražara).

3.8. Zdravstvena služba Zavoda uspostavila je knjigu kontrole higijene u sobama koja se vodi prilikom sedmičnog pregleda.

Preporuka je realizirana u svim slučajevima u kojima je Zavod angažirao vlastita sredstva i radnu snagu, ali ostaju obaveze koje Zavod objektivno nije mogao ispuniti zbog nedostatka prostora i sredstava.

PREPORUKA 4.

Potrebno je poboljšati zdravstvenu zaštitu zatvorenika i pritvorenika te obezbijediti uredno dostavljanje lijekova, a posebno kada su u pitanju antidepresivi i sedativi te nabavljanje traka za mjerenje holesterola i triglicerida.

REALIZACIJA PREPORUKE

U informaciji koju je Nezavisnoj komisiji dostavio direktor Zavoda 9.10.2013. konstatira se sljedeće:

Prema našim saznanjima, snabdjevenost antidepresivima i sedativima je na zadovoljavajućem nivou. Problemi nastaju jedino u slučajevima kada osuđenici odbijaju da prime zamjenski lijek, a postupak javne nabavke mora se provesti za generičke, a ne fabričke nazive lijekova. Pri ovome, ne osporavamo da je ponekad bilo zastoja u snabdijevanju lijekovima, ali zbog toga što izabrani dobavljač nije isporučio trebovane lijekove.

Prema izjavi zdravstvenih radnika, a i direktora Zavoda, konstatirano je da su ovi problemi riješeni, jer je Ministarstvo pravde preuzelo javnu nabavku lijekova i snabdijevanje navedenim je uredno.

Također, u Zavodu rade dva medicinska tehničara po ugovoru i dva redovno zaposlena, a oni rade na dvije lokacije. Ljekar je stalno zaposlen. U odnosu na prethodno stanje, poboljšano je stanje u pogledu zdravstvenih radnika iako se radi o zaposlenju po ugovoru, jer su oni potrebni upravo zato što zdravstvena služba radi na dvije lokacije, a time se obezbjeđuje i rad u dvije smjene.

Preporuka je realizirana.

PREPORUKA 5.

Potrebno je da Zavod postavi kutiju za anonimne pritužbe zatvorenika i pritvorenika.

U informaciji koju je Nezavisnoj komisiji dostavio direktor Zavoda 9.10.2013. konstatira se sljedeće:

Kutije za anonimne pritužbe su postavljene.

REALIZACIJA PREPORUKE

Uvidom na licu mjesta, kutije za anonimne pritužbe su postavljene i na ženskom odjeljenju i u Kozlovcu.

Preporuka je realizirana.

PREPORUKA 6.

Potrebno je poboljšati kontrolu kvaliteta hrane i higijenskih uslova u kuhinji pa s tim u vezi:

- a. U skladu s članom 40. stav 5. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst "Službeni glasnik BiH", broj 55/09), uzorke hrane koja se priprema u Zavodu čuvati u frižideru 72, a ne 24 sata, kao što je sadašnja praksa.**
- b. U skladu s članom 45. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst "Službeni glasnik BiH", broj 55/09), ljekar je obavezan najmanje jednom sedmično a drugi zdravstveni radnik svaki dan obilaziti kuhinju i provjeravati higijenske uslove, način pripremanja hrane, kvalitet namirnica i kaloričnu vrijednost hrane kao i zdravstveno stanje lica koja rade u kuhinji te o tome voditi knjigu kontrole kuhinje.**

U informaciji koju je Nezavisnoj komisiji dostavio direktor Zavoda 9.10.2013. konstatira se sljedeće:

- a) Trenutno ne posjedujemo potrebnu opremu kako bi uzorke hrane čuvali 72 umjesto 24 sata, uz napomenu da Zavod za javno zdravstvo TK vrši redovnu kontrolu uzoraka hrane u ovom zavodu.
- b) Zdravstvenoj službi Zavoda naloženo je da obavezno najmanje jednom sedmično obilazi kuhinju i provjerava higijenske uslove i način pripreme hrane. Kalorijsku vrijednost i analizu ostavljenih uzoraka hrane redovno kontrolira Zavod za javno zdravstvo TK s kojim je sklopljen ugovor o obavljanju navedenih usluga. Medicinski tehničari također svakodnevno provjeravaju higijenske uslove u kuhinjama za osuđeničke, a osuđene osobe radno angažirane u tim kuhinjama imaju uredne sanitarne knjižice.

REALIZACIJA PREPORUKE

a) Uvidom na licu mjesta konstatirano je da se uzorci hrane i dalje čuvaju 24, a ne 72 sata kako je propisano Pravilnikom o kućnom redu u ustanovama za izvršenje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH. Također je konstatirano da, u vrijeme pregleda, frižider u kojem se između ostalog čuva i uzorak hrane nije radio te da je star i praktično van upotrebe. Istovremeno je to jedini frižider na odjeljenju na Kozluku.

Ostaje obaveza koja proizilazi iz Pravilnika, kao i potreba nabavke novog frižidera na odjeljenju Kozluk.

b) Konstatirano je da je kvalitet hrane poboljšán, ocjena se izvodi na osnovu razgovora sa zatvorenicima, a i uspostavljanje sedmičnog jelovnika s propisanim vrijednostima u pogledu količine hrane i iskazane vrijednosti u džulima je garant da je ova preporuka provedena. Također je izvršen uvid u knjigu higijene koju vode ljekar i tehničar i koju na dnevnoj osnovi potpisuje tehničar a sedmično ljekar, a odnosi se na provjeru higijenskih uslova u kuhinji i kvalitet hrane.

Preporuka: a) nije realizirana; b) realizirana

PREPORUKA 7.

Potrebno je u dosjeima zatvorenika čuvati i rješenje o radnom angažmanu jer se u njemu moraju nalaziti sva pismena vezano za tog zatvorenika u skladu s članom 17. stav 1. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst “Službeni glasnik BiH”, broj 55/09)

U informaciji koju je Nezavisnoj komisiji dostavio direktor Zavoda 9.10.2013. konstatira se sljedeće:

Rješenja o radnom angažmanu osuđenih osoba već duži vremenski period ulažu se u lični dosje svakog osuđenika.

REALIZACIJA PREPORUKE

Uvidom na licu mjesta, tj. kontrolom dosjea zatvorenika konstatirano je da su u njih uložena rješenja o radnom angažmanu zatvorenika.

Preporuka je realizirana.

PREPORUKA 8.

Potrebno je da Zavod u skladu s članom 24.4. Evropskih zatvorskih pravila organizira aranžmane posjeta koji će zatvorenicima omogućiti da održavaju i unapređuju porodične odnose na što normalniji način. S tim u vezi, potrebno je da se tzv. posjete na kapiji 1 omoguće svim zatvorenicima, a da se samo izuzetno koriste prostorije za posjete sa staklenom pregradom koja onemogućava fizički kontakt, ili te posjete organizirati u krugu Zavoda.

U informaciji koju je Nezavisnoj komisiji dostavio direktor Zavoda 9.10.2013. konstatira se sljedeće:

Takozvane posjete na kapiji osuđenima se odobravaju uvijek kada to sigurnosni aspekt dozvoljava.

REALIZACIJA PREPORUKE

Uvidom na licu mjesta konstatirano je da je, u skladu s novim Pravilnikom o kućnom redu, tzv. posjeta na kapiji utvrđena kao pogodnost, te su za nju propisani novi kriteriji koji zatvorenici moraju ispuniti, da bi je realizirali. Prema izjavi zavodskog osoblja, ovi kriteriji se poštuju, nema pritužbi zatvorenika na korištenje ovih pogodnosti. Postoje i novi kriteriji za posjete advokata, kao i novi kriterij za radno angažiranje osuđenih osoba.

Preporuka je realizirana.

PREPORUKA 9.

Potrebno je da Zavod donese Pravilnik o korištenju videonadzora kojim će se jasno regulirati postupak za pristup serveru i pregledanje snimaka nadzornih kamera kao i jasno propisati koje su osobe ovlaštene za te radnje.

U informaciji koju je Nezavisnoj komisiji dostavio direktor Zavoda 9.10.2013. konstatira se sljedeće:

U najskorije vrijeme pristupit će se izradi pravilnika o korištenju videonadzora kojim će se detaljno regulirati sva pitanja iz vaše preporuke.

REALIZACIJA PREPORUKE

Uvidom na licu mjesta konstatirano je da ova preporuka nije realizirana. Nakon planiranih rekonstrukcija, prema izjavi direktora, uradit će se i novi videonadzor u Zavodu, te će se shodno tome realizirati i navedena preporuka.

Preporuka nije realizirana.

II. Obavljanje razgovora sa zatvorenicima i pritvorenicima s ciljem utvrđivanja njihovih konkretnih pritužbi

U toku kontrolnog pregleda obavljani su i razgovori sa sljedećim zatvorenicima i zatvorenicama:

1. Z. M. traži premještaj u bliži kaznenopopravni zavod;
2. H. M. ističe problem u vezi sa uslovnim otpustom;
3. M. G. žali se na uslove smještaja i zdravstveni tretman, kao i na kvalitet ishrane. Ističe da se dugo čeka na preglede u domu zdravlja na koje upućuje zavodski ljekar, da je slaba opremljenost sportskom opremom prostora koji se koriste za slobodno vrijeme, a ukazuje i na potrebu pojačane ishrane onih koji su na radnoj obavezi;
4. M. B. ističe problem vlastite sigurnosti u Zavodu, jer je, kako navodi, pretučen zbog toga što mu je, navodno, podmetnuta droga prilikom posjete supruge, a koja je pronađena prilikom

pretresa. Traži premještaj u drugi zavod, molbu je uputio i Ministarstvu pravde BiH. Protiv njega vodi se i disciplinski postupak;

5. Z. M. tvrdi da je neosnovano optužen i osuđen na osam godina zatvora zbog lažnog svjedočenja svjedoka. Traži obnovu postupka ili reviziju, žalio se i Komisiji za ljudska prava FBiH i Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH;

6. E. Š. i S. B. žale se zbog neostvarivanja prava na uslovni otpust;

7. R. H. žali se zbog neopravdanog vođenja disciplinskih postupaka, jer tvrdi da je ono što uradi uglavnom zbog dejstva lijekova koje uzima. Također, traži uslovni otpust. Ističe da ne dobiva kopije dopisa koje Zavod upućuje u formi mišljenja za uslovni otpust;

8. M. P. žali se što je odbijen njen zahtjev za uslovni otpust;

9. A. T. žali se na neusklađenost ZIKS-a na nivou FBiH i BiH, a koji se odnose na posjete i korištenje telefona, posebno na ograničen broj telefonskih razgovora u trajanju od deset minuta i broja poziva koji su joj određeni, a posebno otežavajuća činjenica je to što postoji jedna govornica te se ni prava koja ima ne mogu realizirati zbog broja zatvorenica koje koriste govornicu. Poseban problem joj pričinjava neadekvatna pomoć zavodskog osoblja u pogledu ostvarivanja prava po ZIKS-u kao što su uslovni otpust, advokatske posjete, nemogućnost korištenja računara, printera. Tumačenje propisa također je neadekvatno od osoblja Zavoda, a ističe i da u Zavodu nema psihologa i socijalnog radnika koji bi bili mjerodavni kada se daju mišljenja o mogućnosti korištenja određenih pogodnosti kao što je prekid izdržavanja kazne. U službi tretmana također nema adekvatnih osoba i voljela bi da se radno angažira.

Nezavisna komisija će naknadno izvršiti provjere navedenih pritužbi zatvorenika i zatvorenica o čemu će sačiniti poseban izvještaj.

Nakon kontrolnog pregleda i obavljenih razgovora u Kaznenopopravnom zavodu Tuzla, konstatirano je da su uglavnom realizirane one preporuke čiju je realizaciju organiziralo zavodsko osoblje vlastitim sredstavima i radnom snagom, a da nisu realizirane one preporuke čija je realizacija zahtijevala dodatna finansijska sredstva od Ministarstva pravde FBiH.

Nezavisna komisija posebno ukazuje na potrebu realizacije preporuke br.1 koja se odnosi na popunu potrebnog broja izvršilaca u službi za tretman i preodgoj kao i službi za osiguranje.

6. Nenajavljena ad hoc posjeta KPZ-u Tuzla 3.12.2014. godine

Članovi Nezavisne komisije, izvršili su nenajavljenju “ad hoc” posjetu KPZ-u Tuzla dana 3.12.2014. godine. Povod za nevedenu posjetu bio je događaj u kojem je došlo do povređivanja osuđenika M. B.

Cilj posjete bio je uviđaj na licu mjesta radi utvrđivanja činjeničnog stanja.

U vezi s konkretnim događajem:

1. obavljen je razgovor s:

- direktorom KPZ-a Tuzla Muzaferom Karićem,
- komandirrom Službe osiguranja Zijadom Bašićem,
- jednim brojem zavodskih policajaca u objektu Kozlovac,
- osuđenikom M. B.,

2. ostvaren je uvid u lični dosje i dosje postupanja osuđenika M. B.

I.

Na osnovu obavljenih razgovora i uvidom u zavodsku dokumentaciju, konstatirano je sljedeće:

- Osuđenika M. B. je, dana 5.11.2014., fizički napao osuđenik F. D. i zadao mu par udaraca rukom i nogom. Daljnju eskalaciju sukoba spriječilo je osoblje Službe osiguranja. Nakon ovog incidenta napadač je izoliran u samicu i protiv njega je pokrenut disciplinski postupak, a napadnutom osuđeniku M. B. Zdravstvena služba nije konstatirala bilo kakve povrede.

Osuđenik M. B. informirao je o ovim okolnostima Nezavisnu komisiju prilikom posjete, 28.11.2014. godine.

Dokaz: Službena zabilješka, od 5.11.2014., koju je potpisao Jasmin Mehmedović, Službena zabilješka, od 5.11.2014., koju je potpisao Goran Lučić, izjave osuđenika F. D., N. P., B. Ž. i M. B.

Iz navedenih dokaza vidljivo je da je, dana 5.11.2014., osuđenika M. B. napao osuđenik F. D. koji mu je zadao nekoliko udaraca, a zatim je pokrenut i disciplinski postupak, o čemu svjedoči disciplinska prijava protiv osuđenika F. D., broj: 04-12-6598/14, od 6.11.2014. U vrijeme posjete Nezavisne komisije, disciplinski postupak nije bio završen.

- Dana 29.11.2014., osuđenika M. B. ponovo je napao osuđenik F. D. u svojoj sobi i tom prilikom zadobio je lakše fizičke povrede u predjelu stomaka i desne noge, nanesene improviziranim bodežom (kašika s drvenom drškom). Odmah je upućen u Službu hitne pomoći, a zatim u UKC Tuzla, gdje su mu konstatirane lakše fizičke povrede, nakon čega je vraćen u KPZ Tuzla. Prilikom kontrolnog pregleda u UKC-u Tuzla, osuđenik M. B. hospitaliziran je na toj klinici, gdje mu je obavljena eksplorativna laparoskopija abdomena i drenaža tečnosti oko jetre. Otpušten je s klinike i vraćen u KPZ Tuzla, 3.12.2014., u 9.30 sati. O ovom događaju je uprava Zavoda obavjestila pripadnike MUP-a Tuzlanskog kantona koji su obavili uviđaj i proveli odgovarajuće istražne radnje.

Dokaz: Službena zabilješka, od 29.11.2014., koju je potpisao Jasmin Mehmedović, Službena zabilješka, od 29.11.2014., koju je potpisao Semir Tufekčić, Službena zabilješka, od 29.11.2014., koju je potpisao Goran Lučić, izjave osuđenika F. D. i M. B., kao i izjave osuđenika H. M. i E. B., disciplinska prijava protiv F. D., od 2.12.2014., čiji je podnosilac Zijad Bešić, Izvještaj o zdravstvenom stanju osuđenika M. B., od 4.12.2014., koji je potpisao prim. dr. Mirsad Trnovljaković, pomoćnik direktora za pitanje zdravstva.

- Iz razgovora s osuđenikom M. B. konstatira se da je on zabrinut za svoju sigurnost jer, prema njegovim navodima, postoje ozbiljne namjere nekih osuđenika da ugroze njegov lični integritet. Kao razlog za svoju ugroženost navodi "da mnogo zna i vidi šta se sve dešava u osuđeničkoj populaciji", a posebno u vezi s prodajom opijata, čime se bave osuđenici koji su na terapiji odvikavanja i koji, navodno, nesmetano raspačavaju tablete Suboxon, prodaju ih drugim osuđenicima i od jedne tablete, navodno, "zarade" i do 150 KM. Prema njegovim navodima, pojedini osuđenici prodaju tablete Suboxon u vrijeme korištenja vanzavodskih pogodnosti i pri tome ostvaraju veliku finansijsku dobit.

Naveo je da nikada nije koristio opojna sredstva, iako je osuđen za neovlašteni promet drogom. Također, naveo je da mu je krivično djelo navodno namješteno, a da on nije imao nikakve potrebe za bilo kakvim nezakonitim aktivnostima koje bi mu osigurale profit jer je, navodno, iz veoma bogate porodice koja dugo radi u zapadnoj Evropi, tako da je situiran i nezavisan. Kao navodni dokaz za svoju situiranost naveo je da mu roditelji i brat svakog mjeseca uplate na račun 400 KM, što je dovoljno za sve njegove potrebe u KPZ-u i da ga zbog toga ostali osuđenici, navodno, ne simpatiziraju i većinom ignoriraju.

Navodi kako je čuo da neko, pri tome ne navodeći ko, daje 1.000 KM ili osam tableta Suboxon da on bude ozbiljno povrijeđen. Na ove njegove navode upitan je zašto ne kaže ko je taj koji želi njegovo povređivanje i zašto to ne prijavi Službi osiguranja. Na to je osuđenik M. B. odgovorio da neće ništa da govori dok je ovdje, a da će sve detalje u vezi s

dešavanjima, koje je tokom boravka u Kozlovcu navodno dobro sagledao, iznijeti tek kada bude premješten u drugu ustanovu za izvršenje krivičnih sankcija u kojoj će mu biti garantirana lična sigurnost. Također, naveo je da sa zavodskim osobljem (Služba osiguranja) uopće ne komunicira jer, prema njegovom mišljenju, ono ne preduzima potrebne mjere za njegovu zaštitu.

U razgovoru je naveo kako ne bi bježao od premještaja u KPZ Zenica, jer je tamo već ležao šest mjeseci kao dio kazne od četiri godine zatvora, na koliko je bio osuđen u Republici Srbiji zbog krivičnog djela trgovine ljudima. Ovi navodi potvrdili su prethodne informacije da se radi o recidivisti koji je izvršio teška krivična djela. Prema njegovim navodima, u KPZ-u Tuzla odslužila je kaznu zatvora od godinu dana i njegova supruga zbog krivičnih djela iz čl. 195. i 196. Krivičnog zakona BiH, ali je izdržala kaznu.

U vezi s konkretnim događajem, izjavio je da se sve odigralo dana 29.11.2014. oko 10.15 sati, u sobi br. 5 Paviljona B. Navodi da je u šortsu ležao potrbuške na krevetu na sprat, koji je odmah desno od ulaznih vrata u sobu, kada je ušao osuđenik F. D. i nožem mu zadao više udaraca u predjelu desne butine. Nakon što je se podigao i pokušao odbraniti, osuđenik F. D. mu je, navodno, zadao još nekoliko udaraca u predjelu stomaka i zatim se udaljio.

Navodno, nije bilo očevidaca spornog slučaja.

Kao jedan od problema s kojima se lično susreće, ali se to, prema njegovim navodima, odnosi i na cijeli osuđenički kolektiv u kojem izdržava kaznu, ističe navodno loš rad Službe prevaspitavanja i tretmana, a posebno vaspitača Nezira Dedića. Prema izjavi M. B., vaspitač Dedić uopće ne radi s njima, te su u postupku prevaspitavanja i resocijalizacije prepušteni sami sebi.

Neposrednim uvidom konstatirano je da osuđenik M. B. na zadnjoj strani desne butine ima četiri ranice prečnika 8 - 15 mm, te da su rane već zarasle. Na stomaku u predjelu pupka, u krugu prečnika 8 - 10 cm, ima četiri rane koje su također zarasle, ali djeluju kao stara povreda koja liči na ogrebotinu.

Suština M. B. navoda svodila se na to da se ne osjeća sigurno, da strahuje za svoju sigurnost jer zavodsko osoblje, navodno, ne preduzima ništa da ga zaštiti, te da je jedino rješenje njegov premještaj u drugu ustanovu.

II.

Uvidom u dosje konstatirano je sljedeće:

Osuđenik M. B. u KPZ-u Tuzla vodi se pod matičnim brojem 111/12 i izražava kaznu na osnovu presude Suda BiH, broj: S 1 2 K 002904 10 Ko, od 20.1.2011., kojom je pravosnažno osuđen na četiri godine i šest mjeseci zatvora zbog krivičnog djela iz člana 195. stav (2) u vezi sa stavom (1) Krivičnog zakona BiH (neovlašteni promet opojnim drogama).

Iz raspoložive dokumentacije i mišljenja nadležnih u Službi za zdravstvenu zaštitu i Službi za tretman i prevaspitanje može se zaključiti da se radi o osuđenoj osobi koja je prosječnih intelektualnih sposobnosti, te koja prilikom prijema i tokom izdržavanja kazne nije pokazivala znake neuroza, psihopatije i ovisnosti. Zaključak nadležnih je da je M. B. izvršio krivično djelo iz koristoljublja i zbog neadekvatnog okruženja. Riječ je o recidivisti čija je asocijalnost, prema procjeni nadležnih u KPZ-u, proizvod koristoljublja i same strukture njegove ličnosti.

Osuđenik M. B. nema pravo na vanzvodске pogodnosti jer nije ispunio formalni zakonski uslov od 3/5 izdržane kazne. Koristio je redovne i slobodne posjete.

Iz dosjea je vidljivo da je bio radno angažiran u vešeraju.

Nije bio disciplinski kažnjavan do početka novembra 2014. godine. Učinio je disciplinski prekršaj kada su, nakon jednog slobodne posjete njegove supruge, kod njega pronađene tri tablete Suboxona koje imaju psihoaktivno dejstvo, te koje su bile ušivene u kaiš torbe koju mu je predala supruga tokom slobodne posjete.

Pored obavljenih razgovora i uvida u navedenu dokumentaciju, članovi Nezavisnog komisije obavili su razgovor s medicinskim tehničarem u Službi za zdravstvenu zaštitu o navodima koji se odnose na podjelu tableta Suboxon. Iz razgovora se može zaključiti da tablete dobivaju osuđenici koji nisu pod nadzorom Nezavisne komisije i zato nije bio moguć uvid u njihove zdravstvene kartone, ali je pojašnjeno da tablete dijeli isključivo medicinski tehničar, odnosno tehničar angažiran na određeno vrijeme.

Također je obavljen dodatni razgovor sa zavodskom upravom o okolnosti sigurnosti osuđenika M. B., u kojem je istaknuto da je KPZ Tuzla ustanova poluotvorenog tipa sa specifičnom arhitekturom, zbog čega nije moguće fizički odvojiti M. B. i na taj način spriječiti i onemogućiti bilo kakve napade na njega ubuduće. Čak i mjera usamljenja, kao

jedna od mogućnosti odvajanja i zaštite, ne bi bila dugoročnog karaktera i apsolutna garancija za sigurnost osuđenika M. B.

Rečeno je da u koji god paviljon da je smješten, opet je dostupan svakome ko bi mu eventualno pokušao da naudi. Također, istaknut je i nedostatak zavodskih čuvara, što stvara dodatne probleme u pogledu ukupne sigurnosti u odjeljenju Kozlovac. S komandirovom su saglasni i zavodski čuvari koji su u vrijeme našeg boravka bili u smjeni i s kojima je također obavljen razgovor o pitanju sigurnosti i mogućnosti potpune zaštite M. B. ili bilo kojeg drugog osuđenika.

Na osnovu iznesenog, te imajući u vidu raspoložive podatke i dokumentaciju, donosimo

Z A K L J U Č A K

1. Nesporno je da je osuđenik M. B., dana 29.11.2014. godine, napadnut od osuđenika F. D.
2. Nakon napada osuđenik M. B. je hospitaliziran u UKC-u Tuzla, a osuđenik F. D. je izoliran u samicu i protiv njega je pokrenut disciplinski postupak.
3. Uprava KPZ-a Tuzla preduzela je hitne aktivnosti iz svoje nadležnosti, a događaj je prijavila lokalnoj policiji.
4. Osuđeniku M. B. ili bilo kojem drugom osuđeniku ne može se garantirati apsolutna sigurnost imajući u vidu vrstu ustanove, režim izdržavanja kazne, broj i opremljenost zavodskog osoblja u Službi osiguranja.

Imajući u vidu navedeno, dajemo sljedeću

P R E P O R U K U

1. Zavodska uprava treba da preduzme sve raspoložive aktivnosti kako bi se spriječili eventualno novi napadi na osuđenika M. B. ili bilo kojeg drugog osuđenika, te da se mjere sigurnosti i prevaspitanja primijene u propisanom kapacitetu.
2. Uprava Zavoda treba da dostavi Nezavisnoj komisiji rješenje disciplinske komisije povodom događaja od 5. i 29.11.2014., kao i izvještaj MUP-a Tuzlanskog kantona, odnosno tužilaštva s obzirom na to da su oni bili uključeni u ovaj slučaj.

3. Predlaže se upravi Zavoda da preispita način podjele lijeka Suboxon osuđennicima, jer događaji koji se navode utiču ne samo na one koji koriste navedeni lijek nego i na druge osuđenike, te da uspostavi bolju kontrolu njegovog korištenja i o preduzetim mjerama izvijesti Nezavisnu komisija.

7. Kontrolna posjeta KPZ-u Zenica 8. i 9.12.2014. godine

Najavljena kontrolna posjeta Kazneno-popravnom zavodu Zenica obavljena je 8. i 9. 12. 2014. godine. Tokom posjete obavljen je razgovor s direktorom Hidajetom Jabandžićem, zamjenikom direktora Ivicom Dujmovićem, pomoćnikom direktora za obezbjeđenje Redžom Kavgićem, pomoćnikom direktora za pravne poslove Amirom Alijagićem, vršiocem dužnosti pomoćnika direktora za zdravstvo Farukom Hamidovićem i pomoćnikom direktora za sektor odgoja i tretmana Semirom Delićem.

Cilj posjete bio je:

- Kontrola realizacije preporuka datih u Izvještaju 26.7.2012.
- Obavljanje razgovora sa zatvorenima i pritvorenima s ciljem utvrđivanja njihovih konkretnih pritužbi

I. Realizacija preporuka

Pregledom u Zavodu obuhvaćena je neposredna kontrola preporuka uvidom na licu mjesta i obavljanjem razgovora sa zavodskom upravom.

PREPORUKA 1.

Neophodno je poboljšati uslove boravka u Pritvorskom odjeljenju, jer su nezadovoljavajući zbog neadekvatnih sanitarnih čvorova. Naime, sve sobe u Pritvorskom odjeljenju su dvokrevetne, a u njima se nalaze sanitarni čvorovi koji su samo djelimično odvojeni od ostatka sobe. S tim u vezi, potrebno je u svim sobama u Pritvorskom odjeljenju ugraditi adekvatne sanitarne čvorove s kabinom i odgovarajućom ventilacijom. S obzirom da se u Pritvorskom odjeljenju nalaze

prিতvorenice, potrebno je dodatno angažirati zatvorske policajke i organizirati njihov rad tokom 24 sata, te fizički odvojiti prostorije za žene od prostorija za muškarce.

REALIZACIJA PREPORUKE

Izvršenim obilaskom Pritvorskog odjeljenja utvrđeno je da je zavodska uprava renovirala zajedničko kupatilo koje koriste pritvorenici te se u njemu nalaze tri odvojene tuš-kabine. Međutim, sanitarni čvorovi u sobama i dalje nisu u potpunosti fizički odvojeni od ostatka sobe nego su samo djelimično odvojeni zidom visine oko 1,5 metara bez odgovarajuće ventilacije što direktno utiče kako na higijenske uslove u sobama tako i na pravo na privatnost pritvorenika. Također, stiče se dojam da ni osvjetljenje u sobama nije odgovarajuće, odnosno da su prozori manjih dimenzija čime je i ograničena dnevna svjetlost dok je i vještačko osvjetljenje neadekvatno.

Prema izjavi zavodske uprave, u Zavodu je zaposleno devet zavodskih stražarki koje su radno angažirane do 23 sata.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA 2.

Potrebno je u dosjeima zatvorenika evidentirati svaki dokument, odnosno uredno voditi evidenciju dokumenata u dosjeima.

REALIZACIJA PREPORUKE

Formiran je novi obrazac o sadržaju evidencije dokumenata osuđene osobe u kojima se uredno evidentiraju sva pismena vezana za osuđenički list.

Preporuka je realizirana, ali su potrebne i dodatne provjere.

PREPORUKA 3.

Potrebno je za sve pritvorenike i zatvorenike otvoriti zdravstvene kartone i u njima uredno voditi tretmane i propisane terapije.

REALIZACIJA PREPORUKE

Nabavljeni su propisani obrasci zdravstvenih kartona koji se uredno vode.

Preporuka je realizirana, ali su potrebne i dodatne provjere.

PREPORUKA 4.

Hitno je potrebno osigurati primarnu zdravstvenu zaštitu u pogledu liječenja, popravke i ekstrakcije zuba, a u skladu s članom 71. ZIKS-a.

REALIZACIJA PREPORUKE

Zavodska uprava angažirala je stomatologa koji je ujedno i oralni hirurg i dolazi u Zavod tri puta sedmično tako da je znatno poboljšana zdravstvena zaštita zatvorenika i pritvorenika.

Preporuka je realizirana.

PREPORUKA 5.

Potrebno je ozbiljnije pristupiti liječenju ovisnika od narkotika u smislu omogućavanja bolje dostupnosti preparata koji smanjuju štetu i omogućavaju njihovo izlječenje. Potrebno je pronaći bolje i kvalitetnije modele saradnje s civilnim zdravstvenim ustanovama o pitanju uvođenja novih metoda liječenja ovisnika.

REALIZACIJA PREPORUKE

Prema izjavi Zavodske uprave, u Zavodu se nalazi oko 250-300 zatvorenika koji koriste psihofarmkološku terapiju a njih 16 je na metadonskoj terapiji. Svi zatvorenici uredno primaju svoje terapije koje im daje medicinski tehničar.

Preporuka je realizirana.

PREPORUKA 6.

Iako u Forenzičkom odjeljenju nije bilo lica nad kojima se izvršavaju krivične sankcije i druge mjere koje je Sud BiH izrekao u krivičnom postupku, neophodno je što hitnije izvan kruga Zavoda i organizaciono izmjestiti Forenzičko odjeljenje, a lica iz tog odjeljenja premjestiti u odgovarajuće zdravstvene ustanove.

REALIZACIJA PREPORUKE

Forenzičko odjeljenje još uvijek nije izmješteno iz kruga Zavoda, ali je Uprava Zavoda proširila kapacitet Odjeljenja za jednu novu prostoriju te su poboljšani uslovi boravka unutrašnjim razmještajem.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA 7.

Neophodno je hitno u cijelosti odvojiti maloljetne zatvorenike od punoljetnih. Naime, iako su maloljetnici smješteni u posebnom paviljonu, oni su, ipak, tokom dana u stalnom kontaktu s punoljetnim zatvorenicima s kojima dijele zajednički krug za šetnju.

REALIZACIJA PREPORUKE

Maloljetnički zatvor je u cijelosti fizički dovojen od ostatka Zavoda.

Preporuka je realizirana.

PREPORUKA 8.

Potrebno je uredno i redovno voditi kontrolnu knjigu hrane, i to za svaki obrok i za svaki dan, a ne, kao što je sada slučaj, samo za doručak i ručak. Također, potrebno je izvršiti obilježavanje uzoraka hrane koji se dnevno odlažu u frižider (npr. doručak, 4.

maj 2012. itd). Potrebno je odmah osigurati zadovoljavajuće higijenske uslove u prostorijama za pripremu i distribuciju hrane.

REALIZACIJA PREPORUKE

Iako je obilaskom kuhinje konstatirano da je ona čista i uredna, ipak je utvrđeno da se potrebne evidencije i dalje ne vode uredno. Tako je uvidom u knjigu kontrole ishrane utvrđeno da nju potpisuje medicinski tehničar, ali se ne vodi uredno jer nije potpisana za svaki obrok. Vodi se i knjiga kontrole namirnica koje dolaze iz magacina koju potpisuje medicinski tehničar, ali se ni ona ne vodi uredno.

Uzorci hrane od svakog obroka čuvaju se u frižideru te su propisno obilježeni ali se čuvaju samo 24 sata.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA 9.

U Prijemnom odjeljenju potrebno je omogućiti zatvorenicima pristup sobama i krevetu na više sati dnevno radi dnevnog odmora.

REALIZACIJA PREPORUKE

U Prijemnom odjeljenju je dodat termin prijepodnevnog odmora u sobama koji traje od 8 do 10 sati.

Preporuka je realizirana, ali su potrebne dodatne provjere.

PREPORUKA 10.

Svim pritvorenicima potrebno je omogućiti boravak na otvorenom, u trajanju od najmanje dva sata dnevno. Potrebno je u Pritvorskom odjeljenju postaviti kutiju za anonimne pritužbe pritvorenika kao što je slučaj u paviljonima u kojima su smješteni zatvorenici.

REALIZACIJA PREPORUKE

Po izjavi zavodske uprave, svim pritvorenima osiguran je boravak na otvorenom u trajanju od dva sata izuzev u slučajevima povećanog broja pritvorenika. U tim slučajevima se obavještavaju nadležni sudovi koji i vrše kontrolu ovog prava.

Izvršenim obilaskom Pritvorskog odjeljenja utvrđeno je da se u hodniku nalazi kutija za anonimne predstavke.

Preporuka je realizirana.

PREPORUKA 11.

Potrebno je donijeti propis (pravilnik o radnom angažiranju) za sve zatvore u Federaciji BiH, kojim će biti propisani standardi za sticanje prava zatvorenika na radni angažman.

U KPZ-u Zenica način dodjele radne obaveze je samo djelimično jasan (da je zatvorenik u A grupi), dok su ostali elementi dati nesistematski i bez profesionalnih standarda, te je neophodno uspostaviti jasne kriterije i proceduru upućivanja za radno angažiranje Pravilnikom o klasifikaciji i reklasifikaciji osuđenih lica u klasifikaciono-stimulativne grupe u KPZ-u Zenica. Potrebno je stvoriti veći prostor, sa uslovima za veće radno angažiranje (zapošljavanje) zatvorenika i osigurati mjere zaštite na radu u skladu s članom 92. ZIKS-a.

REALIZACIJA PREPORUKE

Federalno ministarstvo pravde još uvijek nije donijelo pravilnik o radnom angažiranju zatvorenika. Prema izjavi zavodske uprave, 351 zatvorenik je radno angažiran a još najmanje 200 zatvorenika bi željelo raditi, ali Zavod nema mogućnosti za njihovo zapošljavanje.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA 12.

Federalnom ministarstvu pravde preporučuje se hitno zapošljavanje osoblja koje nedostaje KPZ-u Zenica, a koje je potrebno za resocijalizaciju i prevaspitavanje zatvorenika: psiholozi, socijalni radnici, odgajatelji, stražari, osobe za radni tretman (u livnici), naročito na radnim mjestima gdje su zaposleni otišli u penziju ili premješteni po internom konkursu u drugi zavod, kao i popunjavanje ostalim osobljem koje nedostaje prema sistematizaciji. Posebno se preporučuje zapošljavanje dodatnog broja stražara koji bi bili angažirani u drugoj i trećoj smjeni.

REALIZACIJA PREPORUKE

Prema izjavi zavodske uprave, još uvijek nedostaje veliki broj osoblja i to naročito stražara i vaspitača. Ovo naročito iz razloga što je izgrađen i treći paviljon koji nije u funkciji jer nedostaje najmanje 30 stražara i dva vaspitača.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA 13.

Potrebno je potpuno renovirati ili izgraditi novi paviljon I. u krugu Zavoda.

REALIZACIJA PREPORUKE

Uprava Zavoda još uvijek nije obezbijedila sredstva za izgradnju novog objekta Paviljona I., ali su izradili projektnu dokumentaciju te pokušavaju naći sredstva preko međunarodne zajednice.

Preporuka nije realizirana, ali Uprava Zavoda ulaže napore da se ona realizira.

PREPORUKA 14.

U Pritvorskom odjeljenju potrebno je osigurati jednu sobu s dva do tri računara na kojima bi se pritvorenici pripremali za odbranu uz pomoć CD-ova dobivenih od Suda BiH.

REALIZACIJA PREPORUKE

Izvršenim obilaskom Pritvorskog odjeljenja konstatirano je da se u prosotriji za posjete advokata nalazi jedan laptop koji je, prema izjavi zavodske uprave, namijenjen svim pritvorenicima te ga svaki od njih može koristiti.

Preporuka je realizirana.

PREPORUKA 15.

Potrebno je server videonadzora vanjskih površina zatvora (server se nalazi u zgradi koju koristi osoblje zaposleno u KPZ-u Zenica) staviti u posebnu prostoriju koja se pečati. O pravilima upotrebe videonadzora potrebno je donijeti interni pravilnik.

REALIZACIJA PREPORUKE

Zavodska uprava donijela je prijedlog pravilnika o korištenju videonadzora te je u toku prijem u radni odnos još jednog izvršioca kao referenta za videonadzor.

Preporuka nije realizirana, ali je zavodska uprava preduzela mjere za njenu realizaciju.

II. Obavljeni razgovori sa zatvorenicima

Tokom posjete obavljen je razgovor s tri pritvorenika kojima je mjeru pritvora izrekao Sud BiH i 36 zatvorenika koje je osudio Sud BiH, a koji su se izjasnili da žele da obave razgovor, i to:

- Pritvorenik E. L. imao je pritužbu na uslove smještaja s obzirom na to da u istoj sobi i objeduje a i vrši nuždu.
- Pritvorenik J. M. nije imao nikakvih konkretnih pritužbi na uslove boravka.
- Pritvorenik D. V. naveo je da ima pravo na telefonski razgovor samo jednom sedmično u trajanju od 5 minuta te na posjete također jednom sedmično u trajanju od 30 minuta.

- Zatvorenik I. S. imao je pritužbi na činjenicu da je izgubio pravo na korištenje pogodnosti jer ga je neko prijavio. Žalio se i da ne može dobiti uslovni otpust. Zatvorenik je upućen da pitanja na koje se odnose njegove pritužbe nisu u nadležnosti ove komisije.
- Zatvorenik A. T. naveo je da je smješten u vanjskom paviljonu te da, od kada je počela raditi kuhinja sa svinjskim mesom koja se nalazi u krugu Zavoda, ne dobiva više svinjske suhomesnate proizvode a nema ni mogućnosti da koristi navedenu kuhinju.
- Zatvorenik E. V. imao je pritužbu na kvalitet zimske garderobe te na činjenicu da se u Paviljonu I. nalazi samo jedna telefonska govornica na jednom spratu što je nedovoljno za sve zatvorenike pa tako da po 10 zatvorenika čeka u redu za telefoniranje. Također je imao pritužbu i na kvalitet telefonskih govornica T3 operatera koji se često kvare.
- Zatvorenik N. R. izjavio je da nije adekvatan smještaj u sobi broj 28 u paviljonu V-1 u kojima su smještena četiri zatvorenika tako da nema dovoljno prostora a ni zraka. Također je imao pritužbu na kvalitet stomatoloških usluga jer mu ugrađene plombe ispadaju. Smatra da ne bi trebao imati isti tretman sa ostalim zatvorenicima već da zatvorenici koje osudio Sud BiH treba da imaju posebnog vaspitača.
- Zatvorenik I. Š. imao je pritužbu na zdravstvenu zaštitu s obzirom na to da mu nije pružena adekvatna zdravstvena pomoć za vrijeme dok je imao upalu žuči, zatim tvrdi da nikada nije upoznat s odredbama Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH, da je tražio od zavodske uprave da nastavi studirati na Ekonomskom fakultetu ali mu to nisu omogućili, da je pet godina u Zavodu a do sada nikada nije bio radno angažiran te da želi premještaj u KPZ-u Sarajevo s obzirom da je izdržao polovinu kazne. Također smatra da bi zatvorenici koji su klasificirani u A grupu kojoj i on pripada, trebali biti izdvojeni od zatvorenika kalsificiranih u B i C grupama.
- Zatvorenik S. S. tvrdi da se obraćao vaspitaču za odobravanje korištenja vanzavodskih pogodnosti s obzirom da je izdržao polovinu kazne, a vaspitač mu je odgovorio da vanzavodske pogodnosti može dobiti tek nakon izdržane 3/5 kazne. Također i on tvrdi da se nikada nije upoznao sa ZIKS-om te da bi zatvorenici koji su klasificirani u A grupu kojoj i on pripada trebali biti izdvojeni od zatvorenika kalsificiranih u B i C grupu.
- Zatvorenik H. P. nije imao nikakvih konkretnih pritužbi i zadovoljan je tretmanom i zdravstvenom zaštitom.

- Zatvorenik R. R. izjavio je da boravi u trokrevetnoj sobi u kojoj je i zatvorenik M. T. koji ima psihičkih problema i koji bi se morao biti sam u sobi što i on želi. Također je izjavio da je Komisija za uslovni otpust odbila njegov prijedlog za uslovni otpust te da su mu odgovorili da Zavod smatra da nisu ispunjene pretpostavke za odobravanje uslovnog otpusta, ali da mu taj izvještaj nikada nisu dostavili. Također tvrdi da je od vaspitača tražio ZIKS, ali da mu ga nikada nije dao.
- Zatvorenici B. Š. i R. O. izjavili su da postoji samo jedno kupatilo s jednim tušem u Paviljonu I-2 te da postoji samo jedna telefonska govornica na tri vaspitna kolektiva. Zatvorenici su imali pritužbu i na hranu s obzirom da, prema njihovim izjavama, u njoj nema dovoljno mesa.
- Zatvorenici S. R., S. K. i I. P. izjavili su da se nalaze u Prijemnom odjeljenju u kojem su veoma loši uslovi sa po 16 osoba u sobama. Da su veoma loši higijenski uslovi te da postoje samo tri WC-a na 55 osoba. Prema njihovim izjavama, kupaju se samo jednom sedmično i to u kupatilima koja su udaljena 500 metara od odjeljenja. Također su izjavili da niko nije obavio razgovor s psihologom ili drugim osobama, izuzev što su obavljani lječnički pregledi. Žale se i na to da nemaju nikakvih sekcija niti bilo kakvih drugih aktivnost te kada je loše vrijeme ne mogu ni šetati vani a dnevni odmor u sobama je samo od 9 do 10 i od 14 do 17 sati. Također su imali pritužbi i na prijem paketa s obzirom da imaju pravo samo na jedan paket mjesečno težine do 10 kg, zatim kvalitetet namirnica koje se nalaze u kantini s obzirom da u njoj nema voća te da su visoke cijene kao i to da radi samo dva dana sedmično, srijedom i subotom. Pored toga, S. R. imao je pritužbi i na aranžman posjeta s obzirom na to da mu u posjetu dolazi njegovo dijete s kojim ne može ostvariti fizički kontakt jer se posjete obavljaju preko stakla. S. K. imao je pritužbi i na način rada zavodskog osoblja s obzirom na to da mu je majka poslala novac preko Western Uniona, a on ga je primio tek nakon tri dana.
- Zatvorenik E. M. je u formi pismene predstavke naveo čak 44 pritužbe od kojih su neke očigledno neosnovane, zbog nekih su donesene preporuke dok će neke biti predmet daljnjih provjera.
- Zatvorenik S. M., koji je zajedno s E. M. smješten u Paviljonu I-V u sobi broj 5, izjavio je da kreveti nisu adekvatni jer u njima nedostaju špere. Njemu je doktor propisao korištenje špere, ali je nikada nije dobio tako da je morao kupiti. Također je naveo da higijena nije zadovoljavajuća, jer žohari hodaju po sobi.

- Zatvorenik M. J. također je imao pritužbe na broj i kvalitet telefonskih govornica. Spomenuo je i to da u sobama ima žohara te je stoga predložio da im se osiguraju plastične kutije koje se mogu hermetički zatvoriti a u kojima bi držao svoju garderobu. Izjavio je i da je kupanje samo jednom sedmično, ali da moraju izaći iz objekta te da je bojler nedovoljne veličine i slabo grije pa nema dovoljno tople vode.
- Zatvorenik D. J. također je istakao problem telefonskih govornica, ali i činjenicu da je bio svjedok u krivičnom postupku protiv braće Š. koji su naknadno također smješteni u KPZ-u Zenica. Iz tog razloga je zabrinut za svoju sigurnost te je tražio premještaj ali o tome još uvijek nije odlučeno.

U vrijeme usvajanja ovog izvještaja Uprava Zavoda informirala je Nezavisnu komisiju da je zatvorenik D. J. premješten u KPZ Mostar.

- Zatvorenik A. J. je strani državljanin i izjavio je da mu je porodica u Pazariću gdje je imao prijavljeno prebivalište kod dajdže. Tamo su mu i djeca te bi volio dobiti premještaj i koristiti vanzavodske pogodnosti s obzirom da ispunjava uslove.
- Zatvorenik S. A. nema primjedbi na uslove smještaja samo bi želio premještaj u KPZ Orašje da bi bio bliže porodici.
- Zatvorenik Š. A. nema primjedbi na uslove smještaja, ali navodi kako se drugi osuđenici žale na zdravstvenu zaštitu.
- Zatvorenik P. B. žali se na ishranu, navodi kako je hrana bez ukusa i bez začina. Također se žali i na higijenske uslove, da jedan toaletni papir i jedan sapun dobiju za mjesec dana. Žali se i na upotrebu telefonske govornice, kako se u redu čeka i po 2,5 sata za 5 minuta razgovora, jedan telefon na 55 zatvorenika.
- Zatvorenik S. A. nema primjedbi na uslove boravka osim na rad disciplinske komisije, koja mu je oduzela pravo na rad. Smatra da se to desilo upravo u vrijeme kada je trebao da počne da koristi pogodnosti te da će mu to otežati pravo na isunjenje uslova. Uložio je žalbu direktoru i čeka rješenje a ističe da mu je posao bitan jer nema drugih prihoda (ima bolesnu ženu i troje djece). Ranije je bio dva puta disciplinski kažnjen uslovno.
- Zatvorenik M. B. je najviše primjedbi imao na zdravstvenu uslugu. Naveo je da ima problema sa sinusima, ali da mu doktor daje samo obične antibiotike te da, iako mu je bilo rečeno, nije pozvan na pregled kod doktora specijaliste ORL.
- Zatvorenik M. C. u razgovru s članovima Komisije iznio je niz pritužbi kako na uslove boravka tako i na osoblje KPZ-a. Izjavio je kako osjeća diskriminaciju u više slučajeva. Smješten je u paviljonu I. koji je u katastrofalnom stanju. Smeta mu i što je vjerski

objekat za vjernike Bošnjake smješten u centralnom dijelu paviljona pa nema mira u toku molitve. Ima primjedbu na hranu kako je bljutava i bez ukusa. Navodi da je, iako mu je neuropsihijatar preporučio rad kao terapiju jer boluje od PTSP-a, Uprava KPZ-a taj prijedlog odbila. Ističe da nema odgovarajući kontakt s vaspitačem te da ima utisak da vaspitač o njemu stvara pogrešnu sliku na osnovu saznanja od drugih a ne od njega.

- Zatvorenik H. Č. navodi kako su uslovi u KPZ-u katastrofalni. Smješten je u Paviljonu I. gdje su higijenski uslovi loši, jedan tuš na 60 zatvorenika. Također se žali na hranu kako je loša, uvijek ista i bez ukusa. Problem ima i sa zdravstvenom zaštitom. Smatra da je ljekar nemaran i da za svaku bol samo daje paracetamol. Higijena loša, za mjesec dana dobiju samo jedan toaletni papir i jedan sapun. Izjavio je da Služba za preodgoj i tretman resocijalizacije nije adekvatna, da nikad nije bio kod psihologa i na razgovor s vaspitačem se čeka po tri mjeseca. Ima utisak da kod sticanja uslova za pogodnosti nastane neki problem zbog kojeg on ne može da ostvari.
- Zatvorenik M. B.-M. žali se na uslove smještaja. Navodi kako su sobe pretrpane, bez odvajanja zatvorenika po učinjenim djelima. Sobe su pune žohara. Također se žali na zdravstvenu uslugu te kako dobiju samo paracetamol i vitamin C. Nisu upoznati kada dolazi stomatolog. Hrana je jednolična. Navodi kako veliki problem nastaje kod korištenja telefonske govornice, 180 zatvorenika na jedan telefon pa se u redu čeka i po 2,5 sata. Navodi da nema psihologa, nema socijalnog tretmana, na razgovor s vaspitačem čeka šest mjeseci zbog čega nije dobio mogućnost za posao kao i mogućnost za uključenje u sekcije.
- Zatvorenik A. B. i Z. D. također se žale na uslove smještaja koji su, kako navode, katastrofalni. Higijenski uslovi su loši, kupanje je jednom sedmično, jer je samo jedan tuš na 60 zatvorenika. Hrana je bez ukusa. Tretman resocijalizacije ne postoji, vaspitači ne rade svoj posao. Ističu da je dnevni boravak neuslovan za 50 ljudi, nemaju TV, a u njemu se nalaze dvije klupe na koje može sjesti samo osam osoba. Z. D. ističe i problem kontaktiranja sa suprugom zbog neadekvatnog dokumenta (fotokopija lične karte) koju Zavod ne priznaje.
- Zatvorenik N. Č. ističe da je prije šest mjeseci stekao uslove za uslovni otpust, ali da zbog mišljenja Zavoda to pravo ne može da ostvari. Također, ističe da ima sedmero djece te da dolasci supruge i djece koji žive u Norveškoj iziskuju značajna finansijska sredstva te mu je dobivanje uslovnog otpusta prioritet.

- Zatvorenik F. E. nije imao pritužbi na hranu i uslove boravka. Navodi kako je najveći problem telefon. 170 zatvorenika koristi jedan telefon pa se po 2-3 sata čeka na pet minuta razgovora. Ističe da nema kontakta s vaspitačem te da mu nije određen nikakav tretman od kada se nalazi u Zavodu (10 mjeseci).
- Zatvorenik E. H. nema većih problema u KPZ-u osim što smatra da je tretman resocijalizacije zakazao. Nije upoznat ni ko mu je vaspitač, a za četiri godine koliko je u ovom KPZ-u pozvan je samo jednom na razgovor. S vaspitačem komunicira samo pismeno i to po zahtjevu. Ističe da, iako nema kontakt s vaspitačima, uvijek dobije negativno mišljenje kada su u pitanju određene preporuke i korištenje pogodnosti.
- Zatvorenik A. H. istakao je da je jedan od najvećih problema jedan telefon na 160 zatvorenika. Također navodi kako su sobe u Paviljonu I. u kojem je on smješten neuslovne. Sobe su odvojene samo šperom pa često nema mira i smetaju jedni drugima. Hrana nije po propisima što se tiče grama, jednolična je i bez ukusa. Problem stvara i održavanje lične higijene, jer je jedan tuš na 60 zatvorenika. Ističe da nema nikakav odnos s vaspitačem i da se ništa ne radi na prevaspitnom tretmanu.
- Zatvorenik A. H. ističe da je hrana loša. Traži pravni savjet za dalje postupanje u obnovljenom postupku protiv drugih lica.
- Zatvorenik A. H. ima pritužbi na smještaj. Navodi da su sobe pretrpane, da je 16 zatvorenika smješteno u sobi od 30 kvadrata. Hrana nije loša, ali je količinski malo. Ističe da već dva mjeseca čeka u Prijemno-otpusnom odjeljenju i da još nije raspoređen u vaspitni kolektiv, zbog čega mu je uskraćeno pravo na posjete.
- Zatvorenik H. H. nema pritužbi na uslove boravka u KPZ-u Zenica.

Na osnovu svega navedenog, a u svrhu poboljšanja uslova boravka zatvorenika i pritvorenika u KPZ-u Zenica, Nezavisna komisija daje sljedeće

P R E P O R U K E

1. Ponovo se ističe potreba da se u sobe u Pritvorskom odjeljenju ugrade adekvatni sanitarni čvorovi s kabinom i odgovarajućom ventilacijom. Naime, postojeće rješenje po kojem su sanitarni čvorovi odvojeni od ostatka sobe zidićem visine oko 1,5 metara ne samo da direktno utiče na higijenske uslove u sobama nego je u suprotnosti sa članom 19.3. Evropskih zatvorskih pravila koji propisuje da „*zatvorenici imaju pravo pristupa*

sanitarnim prostorijama koje su higijenski ispravne i poštuju privatnost“ te članom 28. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst “Službeni glasnik BiH”, broj 55/09) prema kojem „sanitarni čvor mora biti odvojen pregradnim zidom koji će pritvoreniku ili osuđenom licu osigurati potpunu zaštitu privatnosti prilikom njegovog korištenja.“

2. Potrebno je da Ministarstvo pravde FBiH izvrši inspekcijski pregled u sobama Pritvorskog odjeljenja s ciljem utvrđivanja da li u sobama postoji dovoljno dnevnog i vještačkog svjetla u skladu sa standardima propisanim u članu 66. stav 3. i stav 4. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH („Službeni glasnik BiH“- prečišćeni tekst br. 12/10 i 100/13) i članu 27. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst “Službeni glasnik BiH”, broj 55/09) kao i da li sobe u kojima su smješteni zatvorenici, a naročito u Paviljonu V-1 u sobi broj 28 i u Prijemnom odjeljenju, zadovoljavaju standarde smještaja propisane u članu 66. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH („Službeni glasnik BiH“- prečišćeni tekst br. 12/10 i 100/13).
3. Potrebno je da Ministarstvo pravde FBiH što hitnije preduzme aktivnosti s ciljem izmještanja Forenzičkog odjeljenja iz Zavoda u odgovarajuće zdravstvene ustanove.
4. Vezano za ishranu zatvorenika i pritvorenika potrebno je
 - da se zatvorenicima i pritvorenicima osigura ishrana koja će sadržavati najmanje 130 grama mesa dnevno u skladu s članom 42. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst “Službeni glasnik BiH”, broj 55/09) s obzirom da je u sedmičnom jelovniku za vremenski period od 8.12. do 14.12.2014. utvrđeno da dva dana sedmično zatvorenicima nije omogućena ishrana s navedenom količinom mesa.
 - da se uzorci hrane od svakog obroka čuvaju 72 sata u skladu s članom 40. stav 5. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst “Službeni glasnik BiH”, broj 55/09), a ne 24 sata, kao što je to dosadašnja praksa
 - da se uredno vodi knjiga ishrane u koju će glavni dežurni u zavodu ili lice koje odredi rukovodilac zavoda upisati svoje mišljenje o kvalitetu jela u skladu s članom 40. stav 2. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst “Službeni glasnik BiH”, broj 55/09)

- da ljekar ili drugi zdravstveni radnik kojeg odredi direktor zavoda svakog dana vrši pregled namirnica koje služe za pripremanje jela u skladu s članom 40. stav 1. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst “Službeni glasnik BiH”, broj 55/09)
 - da ljekar najmanje jednom sedmično, a medicinski tehničari svaki dan obilaze kuhinju i provjeravaju higijenske uslove, način pripremanja hrane, kvalitet namirnica i kaloričnu vrijednost hrane kao i zdravstveno stanje lica koja rade u kuhinji te da o tome vode knjigu kontrole kuhinje u skladu s članom 45. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst “Službeni glasnik BiH”, broj 55/09)
5. Ponovo se naglašava potreba da Federalno ministarstvo pravde donese Pravilnik o radnom angažiranju zatvorenika kojim će biti propisani standardi za sticanje prava zatvorenika na radni angažman čime će se spriječiti diskriminacija i nejednaki tretman prema pojedinim zatvorenicima.
 6. Ponovo se naglašava Federalnom ministarstvu pravde potreba za zapošljavanjem dodatnog osoblja i to prvenstveno stražara i vaspitača čime će se ne samo poboljšati sigurnost i resocijalizacija zatvorenika, nego će se i povećati kapacitet Zavoda stavljanjem u funkciju Paviljona III.
 7. Potrebno je da Uprava Zavoda nastavi s ulaganjem napora da se nađu finansijska sredstva za izgradnju novog objekta Paviljona I.
 8. Potrebno je pritvorenicima omogućiti da jednom dnevno u trajanju do pet minuta obave telefonski razgovor s članovima svoje porodice u skladu s članom 64. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst “Službeni glasnik BiH”, broj 55/09) te da se omoguće pritvorenicima i češće posjete od jednom sedmično s obzirom da Pravilnik o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst “Službeni glasnik BiH”, broj 55/09) u članu 56. stav 1. navodi da pritvorenici imaju pravo na posjete najmanje jednom sedmično, a dok se u članu 56. stav 4. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst “Službeni glasnik BiH”, broj 55/09) navodi da Upravnik Zavoda može dozvoliti duže

vremenske periode za posjete pritvorenicima koji čekaju suđenje, a da to čak i treba uraditi u slučajevima kada je to u interesu porodice ili roditeljskih odnosa.

9. Potrebno je da Zavod osigura dodatne telefonske govornice s obzirom na to da je postojeći broj telefonskih govornica očigledno nedovoljan da ih svi zatvorenici mogu nesmetano koristiti, čime će se izbjeći nepotrebne gužve i dugo čekanje u redu na telefonsku govornicu.
10. Ponovo se naglašava potreba da Federalno ministarstvo pravde preispita kvalitet usluga koje pruža operater telekomunikacija T3 s obzirom na sve učestalije pritužbe zatvorenika na njihov kvalitet.
11. Potrebno je svim zatvorenicima koji to žele omogućiti korištenje kuhinje sa svinjskim proizvodima ili im na drugi način omogućiti korištenje svinjskih prehrambenih proizvoda, jer se na ovaj način stvara diskriminacija u odnosu na zatvorenike koji se nalaze u vanjskim paviljonima i koji ovo pravo nemaju.

Nakon kontrolnog pregleda i obavljenih razgovora u Kaznenopopravnom zavodu Zenica zaključak Nezavisne komisije je da je većina dosadašnjih predloženih preporuka iz nadležnosti Zavoda u potpunosti ili djelimično ispunjena dok preporuke iz nadležnosti Ministarstva pravde Federacije BiH u većini nisu ispunjene niti je dato razumno objašnjenje za njihovo neispunjavanje.

Odjeljak C. Javnost rada

Sve sjednice Nezavisne komisije pratili su zaposleni u Sektoru za odnose s javnošću Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH, a predsjednik Nezavisne komisije je, na zahtjev predstavnika medija u BiH, davao i usmene izjave u vezi s radom Nezavisne komisije.

Prema članu 17. Poslovnika o radu Nezavisne komisije, podaci i informacije koje se prikupe tokom kontrole, te sadržaj obavljenih razgovora s licima lišenim slobode, kao i drugim licima koja mogu dati relevantne podatke su povjerljive prirode te su sjednice Nezavisne komisije po pojedinim tačkama dnevnog reda bile zatvorene za javnost.

Odjeljak D. Administrativno-tehnička podrška u radu

Zajednička služba Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH, u skladu s članom 24. Poslovnika, pružala je svu administrativno-tehničku i stručnu podršku u radu Nezavisne komisije. Zajednička služba osigurala je potrebne uslove za rad Nezavisne komisije angažiranjem stručnog osoblja, ali i osiguravanjem materijalno-tehničkih i drugih uslova za nesmetan rad.

POGLAVLJE IV. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA I PREPORUKE

a) Zaključna razmatranja

1. Godina 2014. u radu Nezavisne komisije obilježena je uglavnom aktivnostima na kontroli realizacije preporuka koje je Nezavisna komisija uputila KPZ-ima s ciljem otklanjanja nedostataka prilikom redovnih obilazaka zavoda kako bi se poboljšali uslovi za boravak u zavodima i osiguralo poštivanje i ostvarivanje ljudskih prava zatvorenih i pritvorenih lica u skladu s međunarodnim i domaćim propisima.
2. Važno je istaći da su svi KPZ-i kojima su prilikom redovnih kontrola izdate preporuke s ciljem otklanjanja uočenih nepravilnosti obavijestili Nezavisnu komisiju o njihovoj realizaciji čime je uspostavljen odgovoran odnos na principima saradnje između Nezavisne komisije i zavoda, a što istovremeno pokazuje odgovoran odnos uprava zavoda prema Parlamentarnoj skupštini BiH koja u konačnici usvaja izvještaj o radu Nezavisne komisije i prati realizaciju njegovih preporuka.

U skladu sa izmjenama i dopunama Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera („Službeni glasnik BiH“, broj 100/13), a koji je u primjeni od 1.1.2014., članom 4. stav 1. uspostavljen je mehanizam dostavljanja izvještaja o radu Nezavisne komisije i entitetskim ministarstvima pravde u BiH što će ubuduće omogućiti bolji uvid u stanje u kazneno-popravnim zavodima i bolju realizaciju preporuka Nezavisne komisije.

3. Nezavisna komisija je, i pored dobivenih odgovora od uprava zavoda, izvršila i neposrednu kontrolu realizacije preporuka, i to kontrolnim pregledima u četiri KPZ-a koristeći metodu uvida na licu mjesta.

Pored kontrolnih pregleda u 2014. godini Nezavisna komisija je izvršila i dvije nenajavljene ad hoc i jednu detaljnu najvaljenu posjetu kazneno-popravnim zavodima. Prilikom navedenih posjeta Nezavisna komisija je dala 38 preporuka, obavila 64 razgovora sa zatvorenicima i pritvorenicima te zaprimila i radila po 15 pojedinačnih pismenih pritužbi.

4. Na osnovu kontrolnih pregleda u četiri KPZ-a, može se konstatirati da je od ukupno 42 izdate preporuke
 - u potpunosti realizirano njih 15 ili 35,7%
 - djelimično realizirano njih osam ili 19,0%
 - nije realizirano njih 19 ili 45,2%.

Od ukupno 19 nerealiziranih, 10 preporuka ili 52,6% je u nadležnosti uprava zavoda, dok je devet preporuka ili 47,4% u nadležnosti nadležnih ministarstava pravde.

Od 10 nerealiziranih preporuka koje su u nadležnosti uprava zavoda za tri preporuke može se uskoro očekivati njihovo ispunjenje (prostorije za slobodne posjete u KPZ-u Bihać koje se nalaze u novom objektu čije se puštanje u rad očekuje uskoro te izrada pravilnika o korištenju videonadzora u KPZ-ima u Tuzli i Zenici), za dvije preporuke postoje objektivni razlozi za njihovo neispunjavanje (zapošljavanje ljekara u KPZ-u Foča te izgradnja nadstrešnice u krugu za šetnju), za dvije preporuke potrebna su dodatna finansijska sredstva (stomatološka ordinacija u KPZ-u Foča i uslovi boravka u pritvorskom odjeljenju KPZ-a Zenica), dok tri preporuke nisu ispunjenje zbog neusklađenosti državnih i entitetskih ZIKS-ova i pravilnika (vođenje potrebnih evidencija, kontrole hrane, higijene i sl.).

b) Preporuke

Nezavisna komisija predlaže Parlamentarnoj skupštini BiH da usvoji ovaj izvještaj sa sljedećim preporukama:

1. Potrebno je da nadležne institucije ubrzaju aktivnosti potrebne za izgradnju državnog zatvora, čime će se zatvorenici i pritvorenici iz nadležnosti Nezavisne komisije staviti u jednak položaj uz poboljšanje uslova njihovog smještaja i poštivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda.

2. Nadležni organi Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH treba da usklade svoje zakone iz ove oblasti sa ZIKS-om BiH (i njegovim izmjenama i dopunama koje su na snazi od 1.1.2014., „Službeni glasnik BiH“, br. 100/13), kao i druge propise (npr. pravilnike o kućnom redu i dr.), a sve s ciljem jednakog postupanja sa zatvorenicima i pritvorenicima na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine.

3. Potrebno je uspostaviti veću koordinaciju državnih i entitetskih institucija u svrhu primjene zakona i drugih propisa iz ove oblasti.

PREDSJEDNIK NEZAVISNE KOMISIJE

dr. sc. Mile Lasić

Dostaviti:

- 1. Parlamentarnoj skupštini BiH**
- 2. Ministarstvu pravde BiH**
- 3. a/a**